

Міністерство освіти і науки України

Модельна навчальна програма інтегрованого курсу
«Глобальне мислення: розумію, обираю, впливаю.

Профільна середня освіта.

Основний / Поглиблений рівень»

для закладів загальної середньої освіти

(авт. Паздрій В. Я., Радванська Є. С., Хомич Т. А.)

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Наказ МОН України від 11.05.2026 №761

Вступна частина

Модельна навчальна програма курсу «Глобальне мислення: розумію, обираю, впливаю. Профільна середня освіта. Основний / Поглиблений рівень» для закладів загальної середньої освіти (далі – Програма) розроблена з урахуванням основних положень:

- наказу Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2024 року № 1451 «Про затвердження Концептуальних засад реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї)»;
- постанови Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 року № 851 «Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти» (далі – Державний стандарт);
- наказу Міністерства освіти і науки України від 20 серпня 2025 року № 1163 «Про затвердження концептуальних засад освітніх галузей на 2025–2030 роки».

Програма відповідає вимогам до модельних навчальних програм, визначеним у Типовій освітній програмі для 10–12 класів закладів загальної середньої освіти, що забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням (затвердженій наказом Міністерства освіти і науки України від 26 травня 2025 року № 765), охоплює всі очікувані результати навчання у поєднанні з обов'язковими навчальними предметами громадянської та історичної освітньої галузі, а також соціально-здоров'язбережувальної галузі та враховує особливості відповідного профілю навчання.

Актуальність курсу.

Сучасний світ характеризується високою динамікою змін, взаємозалежністю держав і суспільств, посиленням глобальних викликів (безпекових, екологічних, технологічних, економічних, інформаційних). У цих умовах особливої ваги набуває формування в учнів та учениць глобальної компетентності як здатності розуміти складність світових процесів, бачити причинно-наслідкові та системні зв'язки, усвідомлювати взаємодію локального і глобального рівнів та відповідально діяти.

Глобальна компетентність визнана однією з ключових компетентностей XXI століття у провідних міжнародних освітніх підходах і є складовою сучасних моделей громадянської освіти. Вона охоплює розуміння міжнародних процесів, критичне та системне мислення, етичну відповідальність, медіаграмотність, здатність до діалогу та співпраці в умовах різноманіття.

В освітній практиці України формування глобальної компетентності потребує системного підходу. Запропонований курс розглядає її не як окремий тематичний компонент, а як базову рамку освітнього процесу. Програма вибудована за логікою «розуміння – формування позиції – дія», що забезпечує поступовий перехід від аналізу глобальних процесів до усвідомленого прийняття рішень та реалізації соціальних ініціатив, формування активного глобального мислення як інструменту дії.

Особливістю курсу є інтеграція тем штучного інтелекту, цифрових трансформацій, сценарного та системного мислення, глобального лідерства, міжнародної співпраці, що відповідає сучасним технологічним і соціальним викликам. Значна увага приділяється проєктній діяльності, рольовому моделюванню, дослідницьким практикам, що формують уміння аргументувати, дискутувати, презентувати власні ідеї, приймати рішення в умовах невизначеності на будь-якому рівні можливостей.

В умовах сучасних безпекових викликів та воєнного стану особливого значення набуває здатність учнівства осмислювати глобальні процеси з урахуванням українського контексту та сучасних викликів, зокрема розгляд глобальних процесів у взаємозв'язку з українським контекстом, суспільно-політичними процесами та історичним досвідом державотворення. Програма є дотичною до курсу «Громадянська освіта» та інших суспільствознавчих дисциплін, водночас має самостійну логіку і профільну спрямованість. Вона містить модуль профорієнтації та сприяє розвитку наскрізних умінь: критичного та креативного мислення, емоційного інтелекту, комунікації, екологічної та культурної обізнаності, навчання впродовж життя.

Курс підвищує кар'єрну конкурентоспроможність учнів / учениць, зокрема в міжнародному середовищі, формує готовність до відповідального громадянства, участі в локальних та глобальних ініціативах. Програма розроблена з урахуванням сучасних міжнародних досліджень у сфері розвитку глобальної компетентності, зокрема матеріалів OECD (PISA Global Competence), наукових публікацій, сучасних міжнародних та українських досліджень у галузі освіти, а також практик розвитку навичок XXI століття. Міжнародно орієнтований дослідницький модуль із елементами ІВ-підходу створює можливості для участі у всеукраїнських та міжнародних освітніх проєктах. Програма передбачає системну рефлексію навчального поступу здобувачів освіти, розвиток навичок самооцінки та усвідомленого планування власної освітньої траєкторії.

Виховна функція курсу реалізується через формування самостійного глобального мислення, здатності до неупередженого аналізу інформації, усвідомлення цінностей і відповідальності за власні рішення. Таким чином, програма відповідає компетентнісному підходу Нової української школи та спрямована на підготовку молоді до активної участі в суспільному житті в умовах глобалізованого світу.

Метою курсу є розвиток у здобувачів освіти глобального мислення та комплексу ключових компетентностей, що охоплюють міжкультурну взаємодію, системне й сценарне бачення процесів, критичне й креативне мислення, медіаграмотність, емоційний інтелект, лідерські та комунікативні навички, необхідні для відповідальної участі в суспільному житті та професійній самореалізації, а також усвідомлення власної ролі у глобальному світі й здатності співвідносити глобальні процеси з контекстом розвитку України та викликами сучасності.

Основні завдання курсу:

- формування глобальної компетентності через розвиток здатності аналізувати глобальні процеси, встановлювати причинно-наслідкові та системні зв'язки, усвідомлювати взаємозалежність локального і глобального рівнів та оцінювати сучасні світові виклики;
- розвиток критичного мислення та медіаграмотності, уміння працювати з різними джерелами інформації, розпізнавати маніпуляції, формувати обґрунтовану позицію;
- формування системного та сценарного мислення як здатності прогнозувати наслідки рішень, моделювати альтернативні сценарії розвитку подій і оцінювати ризики;
- розвиток міжкультурної компетентності та навичок конструктивної комунікації в умовах різноманіття;
- формування емоційного інтелекту, здатності до саморефлексії, усвідомлення власних цінностей і відповідальності за прийняті рішення;
- розвиток лідерських якостей та соціальної ініціативності, готовності до участі в громадських і міжнародних проєктах;

- формування кар'єрних компетентностей, пов'язаних із розумінням глобальних тенденцій ринку праці, технологічних змін і можливостей самореалізації.

Інтегрований курс «Глобальне мислення: розумію, обираю, впливаю. Профільна середня освіта. Основний / поглиблений рівень» передбачає реалізацію компетентнісного, системного та практико-орієнтованого підходів до навчання, що ґрунтуються на принципах активної пізнавальної діяльності здобувачів освіти, формування ціннісних орієнтирів і здатності до відповідальної дії в умовах глобалізованого світу.

Навчання за цією Програмою сприяє формуванню глобальної компетентності як інтегрованої якості особистості, що забезпечує здатність аналізувати складні суспільні процеси, встановлювати причинно-наслідкові та системні зв'язки, прогнозувати наслідки рішень, усвідомлювати ціннісні орієнтири та діяти відповідально на локальному й глобальному рівнях.

Компетентнісний потенціал курсу охоплює всі ключові компетентності, визначені Державним стандартом профільної середньої освіти, і передбачає:

- реалізацію ціннісних орієнтирів, визначених Державним стандартом;
- урахування компетентнісного потенціалу громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей;
- участь у формуванні системи базових знань щодо політичних, економічних, соціальних, технологічних і культурних процесів сучасності;
- забезпечення розвитку обов'язкових результатів навчання здобувачів і здобувачок профільної середньої освіти, передбачених відповідними додатками Державного стандарту.

Реалізація ключових компетентностей

Реалізація компетентнісного потенціалу курсу передбачена через формування та розвиток таких ключових компетентностей:

- **Вільне володіння державною мовою** та здатність спілкуватися іноземними мовами. Аргументоване висловлення позиції щодо суспільних і глобальних процесів; участь у дебатах, публічних виступах, рольових моделях переговорів; опрацювання міжнародних джерел і матеріалів іноземними мовами.
- **Математична компетентність.** Аналіз статистичних даних, інфографіки, соціально-економічних показників; інтерпретація кількісної інформації щодо глобальних процесів; моделювання альтернативних сценаріїв розвитку подій.

- **Компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій.** Розуміння впливу технологій, ресурсів і наукових досягнень на глобальні процеси; аналіз екологічних, енергетичних і технологічних викликів; застосування знань для оцінювання наслідків суспільних рішень.
- **Інноваційність.** Розроблення соціальних і освітніх ініціатив; створення проєктів реагування на глобальні виклики; застосування креативного підходу до вирішення складних суспільних проблем.
- **Екологічна компетентність.** Усвідомлення взаємозв'язку між екологічними процесами та якістю життя; оцінювання впливу людської діяльності на довкілля; підтримка принципів сталого розвитку.
- **Інформаційно-комунікаційна компетентність.** Критичний аналіз медіаповідомлень; розпізнавання маніпуляцій і пропаганди; використання цифрових інструментів для дослідження, візуалізації та презентації результатів аналітичної діяльності.
- **Навчання впродовж життя.** Формування здатності до саморефлексії, усвідомлення власних цінностей і професійних орієнтирів; готовність до адаптації в умовах швидких глобальних змін.
- **Громадянська та соціальна компетентності.** Усвідомлення ролі громадянина у формуванні демократичного суспільства; участь у моделюванні міжнародних переговорів; розвиток відповідальності за прийняті рішення та їхній вплив на громаду й державу.
- **Культурна компетентність.** Повага до культурного різноманіття; розуміння міжкультурної взаємодії; аналіз символічних, історичних і ціннісних аспектів глобальних процесів.
- **Підприємливість і фінансова грамотність.** Оцінювання економічної доцільності рішень; аналіз глобальних економічних процесів; розвиток навичок стратегічного планування та ресурсного мислення.

Реалізація Програми курсу передбачає дотримання таких **принципів**:

- доступності та посильності – урахування вікових та індивідуальних особливостей учнівства;
- системності – розгляд глобальних процесів як взаємопов'язаних явищ, що формують цілісну картину світу; зв'язку навчання з життям – орієнтація змісту на аналіз реальних подій і викликів сучасності;
- наочності та цифрової інтеграції – використання інфографіки, статистики, міжнародних звітів, цифрових інструментів моделювання;

- активної участі – залучення здобувачів освіти до дискусій, рольових моделей, проєктної та дослідницької діяльності.

Спеціальні принципи курсу

Принцип глобального бачення – формування здатності бачити взаємозалежність локальних і світових процесів.

Принцип причинно-наслідкової відповідальності – усвідомлення наслідків особистих і суспільних рішень.

Принцип етичної рефлексії – розвиток уміння оцінювати рішення з позицій прав людини, гідності та справедливості.

Принцип сценарного мислення – формування здатності моделювати альтернативні варіанти розвитку подій в умовах невизначеності.

Принцип активної дії – перехід від аналізу до реалізації соціально значущих ініціатив.

Програма курсу містить такі структурні елементи:

Вступна частина, у якій подано загальну характеристику курсу, визначено його мету та завдання, окреслено компетентнісний потенціал, ціннісні орієнтири, дидактичні та спеціальні принципи реалізації, а також особливості організації освітнього процесу на основному й поглибленому рівнях.

Основна частина, що визначає обов’язкові результати навчання, пропонує зміст навчального матеріалу та орієнтовні види навчальної діяльності. Тематика видів діяльності має рекомендаційний характер і може бути адаптована, доповнена або змінена педагогічними працівниками з урахуванням освітніх потреб здобувачів освіти, профілю навчання та специфіки закладу освіти.

Прикінцева частина, у якій окреслено методичні підходи до реалізації курсу, принципи педагогічної взаємодії між учителем і здобувачами освіти, а також рекомендації щодо досягнення очікуваних результатів навчання.

Основна частина Програми розрахована на три роки навчання та представлена п’ятнадцятьма навчальними модулями, які забезпечують поетапне формування глобальної компетентності: від розуміння світових процесів і встановлення причинно-наслідкових зв’язків – до розвитку аналітичного мислення, формування власної позиції та здатності до відповідальної дії в умовах глобальних викликів.

10 КЛАС. «Глобальні зв’язки та виклики».

Модуль 1. Що таке глобальна компетентність?

Тема 1. Глобальна компетентність: міжнародні підходи та стандарти.

Тема 2. Поняття, плюси та мінуси глобалізації.

Тема 3. Взаємозв'язок локальних та глобальних процесів.

Тема 4. Чи маю я упередження? Аналіз власних цінностей.

Тема 5. Моє бачення глобальних процесів.

Модуль 2. Політичні системи світу та міжнародна співпраця.

Тема 1. Політична влада: форми та принципи. Порівняння політичних систем. Як працює демократія?

Тема 2. Міжнародні організації: цілі та вплив.

Тема 3. Глобальні економічні лідери: логіка успіху.

Тема 4. Глобальні кризи. Аналіз рішень міжнародних організацій.

Тема 5. Глобальні виклики: дослідження «Криза – рішення – наслідки. Моя позиція».

Тема 6. Міжнародні переговори: рольове моделювання.

Модуль 3. Логіка міжнародних процесів.

Тема 1. Як глобальні проблеми впливають на наше життя?

Тема 2. Міжнародна торгівля. Ресурси. Цифрова економіка. Конкуренція.

Тема 3. Технології, які нас об'єднують.

Тема 4. Аналітичне мислення як основа системного мислення. Прогнозування наслідків глобальних рішень.

Тема 5. Як розпізнати системні зв'язки? Мінідослідження реального кейсу з презентацією результатів.

Модуль 4. Світовий баланс: права, безпека, розвиток.

Тема 1. Права людини та глобальна відповідальність: етика рішень у взаємопов'язаному світі.

Тема 2. Міжнародні конфлікти та безпека. Причини та наслідки.

Тема 3. Цілі сталого розвитку. Кліматична політика, зелена економіка та енергетичні стартапи.

Тема 4. Права, безпека та розвиток як цілісна система: аналіз на основі міжнародних джерел.

Тема 5. Особиста ініціатива в глобальному вимірі: від локальної дії до світових змін.

Модуль 5. Глобальні виклики моїми очима.

Тема 1. Підсумковий проєкт та публічний захист: аналітичне есе з використанням підходів міжнародної академічної практики (структура аргументації, робота з джерелами, академічна доброчесність).

11 КЛАС. «Формую власну позицію».

Модуль 6. Формую аналітичне мислення: мій погляд на глобальні дилеми

Тема 1. Баланс свободи і безпеки: глобальна дилема сучасного світу.

Тема 2. Вплив AI-технологій на світ професій та глобальні ризики. Загроза чи користь?

Тема 3. Розподіл ресурсів: чи можливий справедливий баланс?

Тема 4. Клімат. Зручне сьогодення або безпечне майбутнє?

Тема 5. Чи має вплив маленьке рішення на глобальний процес?

Тема 6. Мовчати чи говорити? Етична відповідальність у світі глобальних ризиків.

Тема 7. Дебати-симуляція: засідання міжнародної організації щодо глобальної дилеми.

Модуль 7. Медіаграмотність та технології в глобальному світі.

Тема 1. Дезінформація та фейки. Практичні стратегії розпізнавання.

Тема 2. Штучний інтелект, медіа та формування глобальної свідомості.

Тема 3. Приватність та кібербезпека. Витік даних. Соцмережі: основні ризики та можливості.

Тема 4. Етика у світі технологій: моральний аналіз рішень AI.

Тема 5. Штучний інтелект та глобальне мислення. Порівняння AI-прогнозування та людського осмислення.

Тема 6. Міжкультурний аналіз: особливості медіасистем у різних країнах.

Модуль 8. Глобальні навички для майбутньої кар'єри. Професійна орієнтація.

Тема 1. Глобальні компетенції та кар'єра: навички успіху у світовому професійному просторі.

Тема 2. Світ професій. Аналізую, прогножую, дію.

Тема 3. AI та кар'єра: можливості, ризики, професійна відповідальність.

Тема 4. Аналіз дискусійних питань: глобальні навички та професійний шлях на різних рівнях можливостей.

Тема 5. Глобальні тренди та особиста стратегія дії.

Модуль 9. Міжкультурне мислення.

Тема 1. Перспективи і різні бачення: міжкультурна взаємодія у глобальному світі.

Тема 2. Подолання культурних упереджень: мислення у глобальному світі.

Тема 3. Ціннісні орієнтири та межі вибору: стійкість, компроміс і відповідальність у міжкультурній взаємодії.

Тема 4. Креативне мислення та емоційний інтелект як інструменти

міжкультурної взаємодії.

Тема 5. Кейс-симуляція міжнародної команди: комунікація, інтереси та спільні рішення у глобальному середовищі.

Модуль 10. Моя позиція в глобальному світі.

Тема 1. Міжнародний дослідницько-проектний модуль «Глобальний виклик – аналіз, дія, відповідальність – моя позиція» (IB-style).

12 КЛАС. «Глобальне мислення як інструмент дії».

Модуль 11. Системне мислення та глобальні процеси.

Тема 1. Приховані механізми світу: що насправді формує глобальні зміни.

Тема 2. Ефект доміно у глобальному світі: як ланцюгові події запускаються, поширюються та можуть бути зупинені.

Тема 3. Формування глобальної логіки мислення: як створюється здатність бачити систему та діяти стратегічно.

Тема 4. Візуалізація системних зв'язків: моделювання прихованої логіки глобальних процесів.

Тема 5. Помилки як когнітивні пастки глобального мислення: фрагментарність, короткостроковість і ілюзія простих рішень.

Модуль 12. Створюючи майбутнє. Сценарне мислення.

Тема 1. Альтернативні світові сценарії: моделювання можливих шляхів розвитку людства.

Тема 2. Творче моделювання «What if...»: проектування альтернативних траєкторій розвитку глобальних систем.

Тема 3. AI-моделювання майбутнього: аналіз алгоритмічного прогнозування.

Тема 4. Ланцюг «Минуле, сьогодення, майбутнє»: як рішення формують траєкторію світу.

Тема 5. Мегатренди сучасності: павутина глобальних трансформацій.

Тема 6. Сигнали майбутнього: бачу, аналізую, усвідомлюю. Розвиток концептуального мислення.

Модуль 13. Глобальне прогнозування та системний аналіз.

Тема 1. Рішення і наслідки: аналіз впливу та прогнозування глобальних процесів.

Тема 2. Зворотне прогнозування (backcasting): від бажаного майбутнього до дій сьогодення.

Тема 3. Системні ризики та можливості: як нестабільність формує розвиток світу.

Тема 4. Дебати. Мислення в добу AI: трансформація людства. Глобальні сценарії. AI-аналіз ризиків і наслідків.

Тема 5. Моя роль у світі: мислення «зсередини системи» та відповідальне громадянство.

Модуль 14. Глобальне лідерство.

Тема 1. Принципи ефективної комунікації та етика компромісу у глобальній взаємодії.

Тема 2. Міжкультурне лідерство: управління різноманіттям у глобальних компаніях.

Тема 3. Лідерство в різноманітті світу: як керувати в умовах різних правил.

Тема 4. Критичне мислення як інструмент відповідального лідерства.

Тема 5. Лідерство та AI: чи змінюється роль лідера в епоху технологій?

Тема 6. «Я – лідер»: презентація власної ідеї та системне бачення можливостей свого проєкту.

Модуль 15. Соціальна ініціатива.

Підсумковий проєкт. Соціальний стартап «Розумію, дію, впливаю».

Особливості організації освітнього процесу

Програма курсу відповідає засадам громадянської та соціальної освітніх галузей, концепції компетентнісного навчання та принципам освіти для життя в умовах глобальної взаємозалежності. Освітній процес спрямований на формування здатності учнівства мислити системно, прогнозувати розвиток подій, критично оцінювати інформацію та усвідомлювати власну роль у глобальному світі.

Навчання організовується на засадах компетентнісного, діяльнісного, міждисциплінарного та аналітично-прогностичного підходів. Пріоритет надається активним і інтерактивним формам роботи, зокрема:

- аналітичним і прогностичним вправам;
- сценарному моделюванню («what if...»);
- симуляціям міжнародних переговорів і кризових штабів;
- кейс-аналізу глобальних процесів;
- роботі з міжнародними звітами, статистичними даними, індексами та візуалізованою інформацією;
- дебатам, дискусіям, рольовим іграм;

- дослідницьким та проєктним модулям (IB-style);
- створенню системних карт, ментальних моделей і візуалізацій причинно-наслідкових зв'язків;
- публічному захисту позиції у форматі учнівських форумів або конференцій.

Така організація освітнього процесу не лише підвищує навчальну мотивацію здобувачів освіти, а й сприяє формуванню ключових компетентностей сучасної особистості, зокрема:

- розвитку системного та критичного мислення, здатності бачити зв'язки між локальними, державними й глобальними процесами;
- формуванню навичок аналізу джерел інформації, виявлення маніпуляцій та оцінювання достовірності даних;
- набуттю досвіду аргументованого висловлення позиції та відповідальної участі в суспільному діалозі;
- розвитку навичок командної взаємодії, міжкультурної комунікації та стратегічного ухвалення рішень;
- формуванню прогностичного мислення та здатності моделювати власну освітньо-професійну траєкторію в умовах невизначеності;
- розвитку креативності, емоційної стійкості та готовності діяти відповідально у складному та змінному світі.

Освітній процес орієнтований не лише на засвоєння знань про глобальні процеси, а й на формування внутрішньої моделі мислення, що дозволяє учнівству усвідомлено аналізувати реальність, прогнозувати наслідки рішень та діяти стратегічно.

Освітній процес орієнтований не лише на засвоєння знань про глобальні процеси, а й на формування внутрішньої моделі мислення, що дозволяє учнівству усвідомлено аналізувати реальність, прогнозувати наслідки рішень та діяти стратегічно.

Освітній процес у межах курсу організовується з урахуванням різного рівня підготовки, навчального досвіду та індивідуальних особливостей здобувачів освіти. Реалізація Програми передбачає використання диференційованих завдань, варіативність форм роботи (індивідуальна, парна, групова), а також можливість обрання рівня складності аналітичних і проєктних завдань.

З метою забезпечення інклюзивного освітнього середовища застосовуються різні способи подання інформації (текстові, візуальні, інтерактивні), поетапне ускладнення завдань, підтримка в процесі виконання аналітичних і творчих робіт, а також створення умов для прояву сильних сторін кожного учня / учениці. Особлива увага приділяється формуванню впевненості учнівства у власних можливостях та залученню до активної участі незалежно від початкового рівня підготовки.

З метою забезпечення доступності навчання для здобувачів освіти з різними освітніми потребами, зокрема з особливими освітніми потребами, Програма передбачає можливість модифікації видів навчальної діяльності.

Зокрема, завдання, що передбачають публічні виступи, дебати або рольові взаємодії, можуть бути адаптовані через використання альтернативних форматів: письмових відповідей, індивідуальних презентацій, візуальних моделей, роботи в малих групах або парної взаємодії.

Педагогічний працівник може варіювати рівень складності завдань, темп їх виконання, способи подання результатів, а також забезпечувати додаткову підтримку в процесі навчальної діяльності. Такий підхід сприяє залученню всіх учнів / учениць до активної участі в освітньому процесі відповідно до їхніх можливостей.

Особливості реалізації курсу за рівнями навчання

На базовому рівні основна увага приділяється формуванню цілісного уявлення про глобальні процеси та взаємозв'язок локальних, державних і світових подій. Учні й учениці ознайомлюються з поняттями глобальних викликів, інформаційного впливу, системного мислення, сценарного прогнозування.

Навчання зосереджується на розвитку навичок аналізу джерел інформації, виявлення маніпуляцій, встановлення причинно-наслідкових зв'язків і формування аргументованої позиції. Освітній процес реалізується через дискусії, кейс-аналізи, ментальні карти, рольові вправи, моделювання простих сценаріїв розвитку подій.

Здобувачі освіти набувають початкового досвіду:

- системного бачення проблем,
- оцінювання ризиків і можливостей,
- співпраці в команді,
- публічної аргументації власної думки.

Базовий рівень спрямований на формування фундаменту глобальної компетентності та відповідального громадянського мислення.

На поглибленому рівні учні й учениці розвивають стратегічне, прогностичне та аналітичне мислення, необхідне для осмислення складних систем і багатофакторних процесів.

Зміст навчання передбачає:

- глибокий аналіз міжнародних звітів, індексів і статистичних матеріалів;
- сценарне моделювання («what if...»);
- дослідження ефекту доміно у глобальних процесах;
- аналіз прихованих механізмів впливу (економічних, політичних, інформаційних, технологічних);
- роботу з альтернативними світовими сценаріями;
- моделювання власної участі у вирішенні глобальних проблем.

Учні й учениці вдосконалюють уміння:

- працювати з різними типами джерел і порівнювати їх;
- будувати структурні моделі процесів;
- формувати довгострокові прогнози;
- захищати власні дослідницькі позиції у форматі конференцій і форумів;
- розробляти соціально орієнтовані мініпроекти.

Поглиблений рівень Програми орієнтований на підготовку здобувачів освіти до активної участі у громадянському, професійному та міжнародному середовищі, а також до подальшого навчання у сферах, що потребують системного, аналітичного та стратегічного мислення.

Викладання курсу здійснюється педагогічними працівниками, які мають відповідну фахову підготовку в галузях історії, громадянської освіти, соціальних наук, географії, економіки або суміжних дисциплін. Реалізація курсу передбачає володіння інтерактивними методиками навчання, досвідом організації проєктної діяльності та навичками фасилітації дискусій. За потреби можливе міжпредметне викладання або командна модель реалізації курсу.

Основна частина

	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів / учениць	Пропонований зміст	Пропоновані види навчальної діяльності
10 КЛАС. «Глобальні зв'язки та виклики»			
Модуль 1. Що таке глобальна компетентність?			
1	Після опрацювання теми учень / учениця: - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - аналізує власну поведінку та вміє оцінити наслідки в короткостроковій і тривалій перспективі для себе і для інших осіб [12 СЗО 3.3.1-1] - моделює варіанти власної участі в розв'язанні проблем державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3 П]	Тема 1. Глобальна компетентність: міжнародні підходи та стандарти. Глобальна компетентність як ключова навичка ХХІ століття. Важливість розуміння глобальних процесів та їхніх наслідків для сучасної молоді. Складові глобальної компетентності згідно з міжнародними стандартами: здатність оцінювати глобальні питання, міжкультурна компетентність, повага до різноманітності поглядів, здатність активно діяти. Глобальне мислення як інструмент дії. Взаємозв'язок локальних і глобальних процесів. Усвідомлення своєї ролі в глобальному світі.	<i>Мінідискусія «Що я вважаю глобальним?»</i> Висловлення позицій: учні / учениці називають 3 речі, які вони вважають глобальними (події, явища, проблеми), та аргументують свій вибір. <i>Групова вправа «Моє бачення світу».</i> Робота з прикладами країн, культур або глобальних явищ із визначенням того, що учні / учениці вже знають або помічають. Аналіз подібностей та відмінностей між різними культурами та явищами. <i>Гра «Глобальний ланцюг».</i> Аналіз взаємозв'язків. Учні / учениці по черзі називають різні світові події та явища, пояснюючи зв'язки між ними. <i>Рефлексивна вправа «Як я впливаю на світ».</i>

			Аналіз дій або звичок людини, які можуть вплинути на глобальні процеси (екологія, технології, культура, економіка тощо).
2	Після опрацювання теми учень / учениця: розуміє і аналізує інформацію, записану (передану) в різний спосіб, виявляє приховану та очевидну інформацію [12 СЗО 4.2.1-3] - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - визначає природні і соціальні фактори, що сприяли формуванню історико-географічних, економічних та етнічних регіонів, кордонів держав, встановленню торговельних відносин і міжетнічної взаємодії, розгортанню процесів глобалізації [12 ГІО 2.2.1-1] - оцінює переваги і ризики ідей для вирішення екологічних, економічних, соціальних завдань державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3]	Тема 2. Поняття, плюси та мінуси глобалізації. Поняття глобалізації. Історія формування глобального світу. Економічний, культурний, інформаційний, технологічний та політичний аспекти глобалізації. Роль корпорацій та взаємозалежність країн. Плюси глобалізації: доступ до знань, технологій, ринків освіти та праці; поширення інновацій; міжкультурна взаємодія. Мінуси глобалізації: економічна нерівність, культурна уніфікація, економічна залежність країн, медіаманіпуляції.	<i>Аналітична вправа «Глобалізація в моєму житті».</i> Аналіз власних щоденних практик (їжа, одяг, соціальні мережі, навчальні платформи, розваги) та визначення, як вони пов'язані з глобальними процесами. <i>Групова робота «Одна подія – різні наслідки».</i> Учні / учениці об'єднуються в групи та аналізують одну глобальну подію або процес (міжнародна компанія, цифрова платформа, світовий бренд) з різних позицій (споживача, працівника, держави, екологічної політики). <i>Вправа «Карта переваг і ризиків».</i> Створення візуальної схеми, де учні / учениці фіксують взаємозв'язки між перевагами та ризиками глобалізації. <i>Рефлексивна вправа «Мій вибір у глобальному світі».</i> Учні / учениці визначають, які їхні рішення (освіта, професія, стиль життя) формуються під

	- аналізує та ухвалює рішення щодо власного освітньо-професійного розвитку з урахуванням імовірних обраних професій і можливостей подальшого навчання та розвитку кар'єри [12 СЗО 4.11.1-1 П] - ставить чіткі цілі щодо власного майбутнього та вибудовує стратегії досягнення їх [12 СЗО 4.6.2-1]		впливом глобалізації, та аналізують, яким чином вони можуть свідомо керувати вибором під цим впливом.
3	Після опрацювання теми учень / учениця: - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П] - аналізує взаємодію факторів у надзвичайних і небезпечних життєвих ситуаціях [12 СЗО 2.2.1-2] - визначає ймовірну модель розвитку небезпечних ситуацій та їх наслідків природного, техногенного, соціального і воєнного характеру на основі встановлення причинно-наслідкових зв'язків [12 СЗО 2.2.2-1]	Тема 3. Взаємозв'язок локальних та глобальних процесів. Поняття локального і глобального. Локальні процеси як частина глобальних змін. Глобальні процеси як фактор впливу на повсякденне життя. Економічний, технологічний, інформаційний, міграційний та екологічний механізми взаємозв'язку. Поняття «ланцюгової реакції». Що таке «ефект доміно»? Формування розуміння, як локальні процеси можуть стати початком глобальних змін. Розгляд прикладів взаємозв'язку глобальних	<i>Дискусія «Від локального – до глобального».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи, кожна група обирає локальну подію (екологічна проблема, ініціатива громади, стартап, конфлікт тощо) і простежує її можливі глобальні наслідки, аргументуючи свою думку. <i>Рольова гра «Шкільний стратегічний форум».</i> Учні / учениці моделюють ситуацію ухвалення рішення на рівні школи з урахуванням глобальних чинників (екологія, економіка, партнерство тощо). <i>Аналітична вправа «Невидимі зв'язки».</i>

	- аналізує власну поведінку та вмє оцінити наслідки в короткостроковій і тривалій перспективі для себе і для інших осіб [12 СЗО 3.3.1-1] - розуміє роль рішень на рівні органів влади для збереження індивідуального і колективного здоров'я [12 СЗО 3.4.1-1 П]	процесів з подіями та явищами в українському контексті.	Учні / учениці аналізують на перший погляд не пов'язані між собою світові події, явища або факти та встановлюють між ними можливі взаємозв'язки, створюючи «карту прихованих впливів». <i>Рефлексивна вправа «Я впливаю».</i> Учні / учениці визначають власні сфери впливу (навчання, соцмережі, волонтерство, споживання, комунікація) та створюють свідомих дій.
4	Після опрацювання теми учень / учениця: - розуміє і аналізує інформацію, записану (передану) в різний спосіб, виявляє приховану та очевидну інформацію [12 СЗО 4.2.1-3] - характеризує засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГЮ 3.3.2-2 П] - оцінює власну громадянську позицію, стереотипи, упередження і чинники впливу на їх формування [12 ГЮ 5.1.1-2 П]	Тема 4. Чи маю я упередження? Аналіз власних цінностей. Механізми формування упереджень та цінностей. Соціальний, інформаційний, емоційний аспекти. Усвідомлення власних упереджень. Типові прояви стереотипного мислення та наявності упереджень. Стратегії подолання упереджень: вивчення альтернативних точок зору, аналіз джерел та розширення досвіду. Аналіз власних цінностей у глобальному контексті. Усвідомлення внутрішніх орієнтирів у прийнятті	<i>Діагностична вправа «Перший імпульс».</i> Учні / учениці реагують на серію тверджень, ситуацій або зображень, фіксуючи свою першу думку. Після цього відбувається обговорення джерел цих реакцій та можливих упереджень. <i>Аналітична вправа «Мій інформаційний фільтр».</i> Учні / учениці аналізують власні джерела інформації, стрічки новин і соціальні мережі, та визначають, як вони формують світогляд. <i>Філософська вправа «Квадрат внутрішніх орієнтирів».</i> Учні / учениці визначають чотири принципи, якими керуються у складних

	- визначає цінності та потреби, пов'язані з різними сферами життя, саморозвитку і самореалізації для створення моделі власного майбутнього [12 СЗО 4.6.1-1] - пояснює власну ієрархію цінностей і потреб, усвідомлює значущість суспільних цінностей [12 СЗО 4.6.1-3]	рішень та осмисленні світових процесів. Вплив упереджень на міжособистісну взаємодію, соціальні рішення та формування суспільних уявлень.	ситуаціях, та аналізують їхній вплив на оцінку глобальних процесів. <i>Рефлексивна вправа «Мій вибір через 10 років».</i> Учні / учениці моделюють себе у майбутньому (за 10 років) та описують, у яких глобальних умовах вони живуть (з позиції всіх аспектів); визначають, які подолані упередження та які внутрішні орієнтири допомогли їм приймати відповідальні рішення та впливати на світ, з урахуванням цінностей, важливих для українського суспільства в умовах сучасних викликів.
5	Після опрацювання теми учень / учениця: - прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГЮ 6.3.1-2 П] - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі	Тема 5. Моє бачення глобальних процесів. Світ як система взаємопов'язаних явищ, процесів та змін. Сучасні глобальні тенденції. Особисте бачення глобальних змін та процесів. Аргументація власної думки з використанням конкретних прикладів та логічних зв'язків. Формування власної позиції щодо глобальних змін. Усвідомлення особистої ролі у	<i>Проект «Моє бачення глобальних процесів».</i> Учні / учениці готують презентацію (індивідуально або в групах), у якій відображають своє розуміння глобальних процесів, їхнього впливу, взаємозв'язків між локальними та глобальними змінами, своє бачення особистої ролі у глобальному світі майбутнього. Публічна презентація проекту на учнівській конференції (на рівні класу або школи).

	[12 ГІО 6.3.1-3] - визначає цінності та потреби, пов'язані з різними сферами життя, саморозвитку і самореалізації для створення моделі власного майбутнього [12 СЗО 4.6.1-1] - демонструє вміння самопрезентації і використання тактик ефективної комунікації під час співбесіди та ділової комунікації [12 СЗО 4.4.1-1 П]	глобальному світі: навіщо мені змінювати світ?	
--	---	---	--

Модуль 2. Політичні системи світу та міжнародна співпраця.

6	Після опрацювання теми учень / учениця: - оцінює переваги і недоліки демократії [12 ГІО 6.1.1-1 П] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації	Тема 1. Політична влада: форми та принципи. Порівняння політичних систем. Як працює демократія? Політична влада як механізм керування. Як формуються та ухвалюються рішення? Поняття легітимності. Основні державні інституції. Форми політичних систем та їх порівняння. Критичний погляд на геополітику: вплив ресурсів, технологій, інформації.	<i>Аналітична вправа «Механізм влади».</i> Учні / учениці розбирають приклад політичного рішення та визначають, хто формально ухвалює рішення; які інституції залучені; як формується легітимність; які фактори впливають (ресурси, інформація, технології). <i>Групова порівняльна вправа «Система і розвиток».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи та обирають різні моделі влади. Порівнюють їх за критеріями: економічний розвиток, права і свободи, стабільність, інновації, рівень
---	--	--	--

	[12 ГІО 3.2.2-2] - визначає довгострокові цілі, складає та корегує плани дій для досягнення успіху і добробуту в умовах невизначеності та непередбачуваності [12 СЗО 4.3.1-1] - ставить чіткі цілі щодо власного майбутнього та вибудовує стратегії досягнення їх [12 СЗО 4.6.2-1]	Демократія: сильні та слабкі сторони. Свобода і конкуренція ідей. Популізм, поляризація і маніпуляції. Формування власного судження щодо форм політичної влади. Розгляд особливостей становлення політичної системи України та історичного досвіду державотворення у порівнянні з іншими країнами.	довіри. Формування висновку, які політичні системи сприяють глобальному розвитку, а які його гальмують. Аргументація судження. <i>Мініпрактикум «Геополітика і вплив».</i> Аналіз реального міжнародного кейсу (енергетика, санкції, технології, міграція). Визначення ролі ресурсів, технологій, інформації; ключових інтересів сторін. формулювання власного висновку щодо ефективності політичної влади в цій ситуації. <i>Креативна вправа «Влада майбутнього».</i> Творче завдання: уявити, як працює влада у майбутньому (за 20 років), описати роль AI, цифрових платформ, громадян, корпорацій; описати, на що може впливати громадянин / громадянка у такій системі; запропонувати одне правило, яке поліпшило би таку політичну систему майбутнього. Учні / учениці називають плюси і мінуси описаної моделі та аргументувати свою думку.
7	Після опрацювання теми учень / учениця:	Тема 2. Міжнародні організації: цілі та вплив.	<i>Аналітична вправа «Що в пріоритеті?»</i>

- визначає зв'язок між дотриманням прав людини, демократією, мирним співіснуванням та економічним і соціальним благополуччям в історичній перспективі [12 ГІО 6.1.1-2 П] - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - моделює варіанти власної участі в розв'язанні проблем державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3 П] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - визначає цінності та потреби, пов'язані з різними сферами життя, саморозвитку і самореалізації для створення моделі власного майбутнього [12 СЗО 4.6.1-1] - визначає довгострокові цілі, складає та корегує плани дій для досягнення успіху і добробуту в умовах	Міжнародні організації як інструменти впливу у світовій політиці. Фінансування та реалізація проєктів. Хто визначає пріоритети? Цілі міжнародних структур. Політичний контекст їх формування. Ціннісний аналіз цілей. Вплив держав та корпорацій на формування рішень. Реальний вплив міжнародних організацій на економіку, безпеку, освіту, екологію та права людини. Зв'язок глобальних рішень із локальним життям окремої людини.	Аналіз того, які проблеми міжнародні організації вважають «пріоритетними». Визначення тем, які є пріоритетними, а які ігноруються. Формулювання припущень щодо причин такого розподілу. <i>Аналітична вправа «Вплив поруч».</i> Учні / учениці знаходять приклади впливу міжнародних організацій на своє життя (освіта, гранти, екологія, безпека, гуманітарна допомога) та оцінюють ризики і користь цього впливу. <i>Групова гра-дискусія «Ціннісна основа».</i> Кожна група отримує набір карток із цінностями (безпека, економічний розвиток, права людини, екологія, інновації, рівність, тощо) та короткі описи міжнародних проєктів. Учні / учениці співвідносять цінності з проєктами та аргументують свою думку. <i>Моделювальна вправа «Рада міжнародної організації».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи та працюють як «рада міжнародної організації». Завдання: обрати один глобальний проєкт для фінансування та аргументувати вибір. Коротке
--	---	---

	невизначеності та непередбачуваності [12 СЗО 4.3.1-1]		обговорення можливих наслідків рішення.
8	Після опрацювання теми учень / учениця: - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П] - аналізує взаємодію факторів у надзвичайних і небезпечних життєвих ситуаціях [12 СЗО 2.2.1-2] - прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГЮ 6.3.1-2 П] - ставить чіткі цілі щодо власного майбутнього та вибудовує стратегії досягнення їх [12 СЗО 4.6.2-1] - пояснює, що діяльність із створення цінності може набувати різних форм (бізнес, соціальне підприємництво тощо) [12 СЗО 4.6.1-1 П] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів	Тема 3. Глобальні економічні лідери: логіка успіху. Глобальні компанії як чинник економічного й технологічного впливу. Етапи становлення бізнесу. Фактори зростання. Видимі та приховані причини успіху. Цілі сучасних корпорацій (економічні, соціальні, технологічні, репутаційні). Співвідношення прибутку та відповідальності. Вплив економічних лідерів на глобальні процеси. Аналіз ефективних бізнес- ідей та причин їхнього успіху. Аналіз стратегій, що не дали очікуваного результату (вибір пріоритетів, здатність до адаптації, комунікація із суспільством). Вплив глобальних трендів на формування способу мислення, цінностей та уявлень про світ потенційних споживачів.	<i>Інтерактивна гра «Точки вибору».</i> Учні / учениці працюють як команда засновників стартапу. Кожна команда отримує стартову ідею та ресурс (умовний капітал, репутацію, час). Команди проходять кілька «точок вибору»: масштабування чи стабільність; прибуток чи цінності; швидкість чи якість; інновації чи копіювання; глобальний ринок чи локальний. Після кожного вибору відкриваються картки- «наслідки». Учні / учениці аналізують, як їхня стратегія вплинула на розвиток компанії. <i>Групова симуляція «Стратегія в умовах змін».</i> Команди отримують сценарій глобальних змін (криза, нова технологія, екологічні вимоги). Завдання: адаптувати бізнес- стратегію, перерозподілити ресурси, обґрунтувати рішення. <i>Гра «Шукаємо невидимий вплив».</i> Учні / учениці отримують картки з назвами глобальних

	громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГЮ 6.3.1-3]		компаній. Визначають, який продукт компанія продає; знаходять прихований вплив (як компанія змінює звички та уявлення людей); пояснюють, як цей вплив поширюється глобально (у різних країнах). Аналіз та аргументація. <i>Креативна вправа «Бренд 2035».</i> Учні / учениці створюють концепцію компанії майбутнього: описують її цінності, продукт, модель впливу, соціальну роль; аналізують, як ця компанія впливатиме на мислення та життя людей.
9	Після опрацювання теми учень / учениця: - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П] - аналізує взаємодію факторів у надзвичайних і небезпечних життєвих ситуаціях [12 СЗО 2.2.1-2] - здійснює моніторинг та аналіз інформації для прогнозування наслідків небезпечних ситуацій [12 СЗО 2.2.1-3]	Тема 4. Глобальні кризи. Аналіз рішень міжнародних організацій. Глобальні кризи як складні системні процеси. Видимі та приховані причини криз. Короткострокові та довгострокові наслідки. Криза з позиції глобального мислення: аналіз взаємозв'язків, альтернативні сценарії розвитку подій, баланс між терміновими діями та стратегічними рішеннями. Роль окремої людини в умовах глобальних криз. Реакція міжнародних організацій на глобальні	<i>Інтерактивна вправа «Невидимі процеси».</i> Учні / учениці працюють з описом глобальної кризи: аналізують ситуацію за відкритою інформацією, потім – аналізують приховані явища (інтереси, інформаційний вплив, ресурси, обмеження тощо). Формування висновку, чому протягом вправи змінилося розуміння даного глобального явища, Мінідискусія: чому не всі процеси видно одразу? <i>Аналітична кейс-вправа «Розбір реального рішення».</i> Учні / учениці працюють з реальним прикладом

	- моделює варіанти власної участі в розв'язанні проблем державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3 П] - визначає ймовірну модель розвитку небезпечних ситуацій та їх наслідків природного, техногенного, соціального і воєнного характеру на основі встановлення причинно-наслідкових зв'язків [12 СЗО 2.2.2-1] - обґрунтовує рішення щодо вибору стратегії поведінки для збереження власних безпеки, здоров'я та добробуту з урахуванням аналізу опрацьованої інформації та ймовірних моделей небезпечних ситуацій [12 СЗО 2.3.1-1] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3]	кризи. Сильні та слабкі сторони міжнародного реагування. Причини успішних і неефективних рішень, механізми їх ухвалення, вплив політичних, економічних та інформаційних чинників, відповідність заявлених цілей реальним наслідкам рішень.	глобальної кризи та рішенням міжнародної організації. Необхідно коротко описати ситуацію кризи, визначити, яке рішення було ухвалене; з'ясувати мету цього рішення та проаналізувати його наслідки. Формування висновку щодо ефективності рішення, коротке обговорення. <i>Сценарна вправа «Криза: три шляхи».</i> Команди отримують опис кризової ситуації. Необхідно створити три сценарії розвитку подій (оптимістичний, реалістичний, ризиковий); визначити роль міжнародних організацій у кожному сценарії; оцінити наслідки для різних країн і груп населення. <i>Рефлексивно-проектна вправа «Мій внесок».</i> Учні / учениці визначають, як глобальні кризи впливають на їхнє життя; які дії доступні окремій людині; як можна підтримувати стійкість громади. Створення мініплану особистої або шкільної ініціативи.
10	Після опрацювання теми учень / учениця: - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами	Тема 5. Глобальні виклики: дослідження «Криза – рішення – наслідки. Моя позиція».	<i>Аналітична вправа «Два погляди»</i> Учні / учениці працюють з двома різними джерелами про один і той самий виклик.

	[12 ГІО 6.2.1-1 П] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2] - моделює варіанти власної участі в розв'язанні проблем державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3 П] - прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4]	Глобальні виклики сучасного світу (кліматичні зміни, безпека, міграція, цифрові ризики, нерівність, енергетика, штучний інтелект, інформаційні війни). Взаємозв'язок викликів між собою. Чому локальні проблеми стають глобальними? Дослідницький підхід до аналізу викликів: визначення причин виникнення; аналіз рішень на міжнародному, державному та локальному рівнях; оцінка короткострокових і довгострокових наслідків. Формування власної позиції щодо глобальних викликів: усвідомлення цінностей; зіставлення альтернативних рішень; відповідальність за власний вибір. Модель «Криза – рішення – наслідки» як інструмент глобального мислення: аналіз ланцюгів впливу, побічних ефектів, непрямих результатів.	Необхідно порівняти висвітлення проблеми; визначити відмінності в акцентах; пояснити, як інформація впливає на формування позиції. Мінідискусія за результатами аналізу. <i>Дослідницький практикум «Криза – рішення – наслідки».</i> Учні / учениці обирають один глобальний виклик. Необхідно визначити причини його виникнення; проаналізувати запропоновані рішення; простежити реальні та можливі наслідки; оформити результати у вигляді короткого дослідження; презентувати висновки.
11	Після опрацювання теми учень / учениця:	Тема 6. Міжнародні переговори: рольове моделювання.	<i>Аналітична кейс-вправа «Позиції та інтереси».</i> Учні / учениці працюють з описом міжнародної ситуації.

- характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГІО 4.2.1-1 П] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - знає сучасні стратегії і тактики комунікації для порозуміння в спілкуванні з метою досягнення позитивних результатів для безпеки та добробуту [12 СЗО 4.4.1-1] - аналізує прояви тиску та маніпуляцій і добирає способи протистояння таким проявам [12 СЗО 4.3.1-3] - прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4]	Логіка міжнародних переговорів: цілі сторін, інтереси, компроміси, «червоні лінії». Формальні та неформальні механізми домовленостей. Роль дипломатії, посередництва та публічної комунікації. Підготовка до переговорів: аналіз позицій учасників, ресурсів, ризиків і можливих сценаріїв. Інформаційний супровід, вплив медіа та громадської думки. Стратегії переговорів: співпраця, конкуренція, баланс інтересів, пошук «виграш–виграш». Маніпуляції, тиск, асиметрія сил. Переговори як інструмент глобального мислення: відповідальність за рішення, етичний вимір, довгостроковий вплив домовленостей на світові процеси. Рольове моделювання міжнародних переговорів (відтворення реальної або змодельованої ситуації).	Визначають офіційні позиції сторін; приховані інтереси; можливі «червоні лінії». Формування висновку: що ускладнює досягнення згоди. Обговорення. <i>Практикум «Підготовка до переговорів».</i> Команди отримують ролі майбутніх сторін переговорів та мають проаналізувати власні ресурси і слабкі сторони; визначити пріоритети; підготувати переговорну стратегію. Коротка презентація планів переговорів. <i>Інтерактивна вправа «Знайти приховане».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи та працюють із короткими сценаріями переговорів (із вбудованими прихованими впливами) та мають розпізнати прийоми тиску та маніпуляцій; підготувати відповідь; відтворити ситуацію в мінідіалозі. <i>Рольова симуляція «Міжнародний саміт».</i> Учні / учениці відтворюють реальні або змодельовані переговори. Ролі: держави, міжнародні організації, медіа, експерти, громадський сектор. Кожна група має представити позицію сторони; вести
---	--	--

			переговори; досягти спільного рішення; оцінити наслідки домовленостей. Підсумкова рефлексія: що вплинуло на результат «саміту».
Модуль 3. Логіка міжнародних процесів.			
12	Після опрацювання теми учень / учениця: - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П] - аналізує власну поведінку та вміє оцінити наслідки в короткостроковій і тривалій перспективі для себе і для інших осіб [12 СЗО 3.3.1-1] - оцінює важливий вплив відповідальної поведінки на власні безпеку, життя, здоров'я і добробут тепер і в майбутньому [12 СЗО 3.3.2-1] - обґрунтовує рішення щодо вибору стратегії поведінки для збереження власних безпеки, здоров'я та добробуту з урахуванням аналізу опрацьованої інформації та ймовірних моделей небезпечних ситуацій [12 СЗО 2.3.1-1]	Тема 1. Як глобальні проблеми впливають на наше життя? Глобальні проблеми як частина повсякденного життя. Як світові процеси вбудовані в наші рішення, уявлення та можливості. Як глобальні зміни формують ринок праці, освіти, доступ до ресурсів та безпеку. Поняття структурного впливу: яким чином великі системи непомітно визначають індивідуальний вибір. «Невидима присутність глобального» як структурний елемент реальності. Формування здатності бачити глобальні процеси в конкретних життєвих ситуаціях.	<i>Аналітична вправа «Мій день. Глобальний ракурс».</i> Аналіз повсякденного життя на прикладі одного дня (навчання, покупки, дозвілля). Визначення, які глобальні процеси впливають на кожен дію. Формування висновку про ступінь впливу глобального на повсякденне. <i>Рольова вправа «Рішення під впливом».</i> Учні / учениці отримують ролі та ухвалюють особисте рішення (освіта, робота, проєкт) з урахуванням у процесі глобальних факторів (криз, змін, впливів). Аналіз: чи змінилося рішення під впливом цих чинників і чому саме? Обговорення. <i>Дебати «Чи ми є творцями свого вибору?»</i> Клас поділяється на 2 групи. Кожна група має аргументувати одну з двох позицій («Наш вибір є вільним», «Наш вибір повністю залежить від глобального впливу»).

	- висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - визначає цінності та потреби, пов'язані з різними сферами життя, саморозвитку і самореалізації для створення моделі власного майбутнього [12 СЗО 4.6.1-1]		<i>Групові інтерактивна вправа «Один тиждень громади».</i> Ухвалення рішень умовної «громади» у відповідь на глобальні події (зміна цін на енергію; міграційна хвиля; рішення міжнародної організації; технологічний прорив; інформаційна криза). Рефлексивне обговорення.
13	Після опрацювання теми учень / учениця: - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - моделює варіанти власної участі в розв'язанні проблем державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3 П] - аналізує взаємодію факторів у надзвичайних і небезпечних життєвих ситуаціях [12 СЗО 2.2.1-2] - прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін	Тема 2. Міжнародна торгівля. Ресурси. Цифрова економіка. Конкуренція. Міжнародна торгівля як основа глобальних економічних зв'язків. Як формуються економічні пріоритети та торговельні потоки. Ресурси та їх глобальний розподіл. Вплив доступу до ресурсів на розвиток країн і нерівність можливостей. Цифрова економіка як новий рівень економічної влади. Трансформація бізнес-моделей під її впливом. Конкуренція як чинник інновацій. Вплив економічної конкуренції на соціальні процеси.	<i>Аналітична симуляція «Глобальний ланцюг вартості».</i> Учні / учениці отримують ролі країн / компаній у ланцюгу «сировина – виробництво – логістика – платформи – споживання» та визначають, хто отримує найбільшу вигоду, хто несе основні ризики, як змінюється процес під впливом технологічного розвитку і криз. <i>Мінідослідження «Пошук ресурсів».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи та обирають ресурс (енергія, дані, напівпровідники тощо) та досліджують, де він зосереджений, хто його контролює, як це впливає на світову політику та розвиток.

	[12 ГІО 6.3.1-2 П] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - визначає цінності та потреби, пов'язані з різними сферами життя, саморозвитку і самореалізації для створення моделі власного майбутнього [12 СЗО 4.6.1-1]		Створення візуальної карти ресурсів та впливів. <i>Інтерактивна вправа «Цифровий світ».</i> Аналіз відомої цифрової платформи (як платформа заробляє, яку інформацію збирає, як впливає на вибір користувачів). Формування висновку, як цифрові сервіси впливають на економіку і життя людей. <i>Інтерактивна вправа «Чи потрібна конкуренція?»</i> Учні / учениці виконують одне завдання у двох раундах: спочатку – без порівняння результатів, потім – в умовах відбору найкращого рішення. Після виконання аналізують, як конкуренція вплинула на мотивацію, якість роботи та креативність.
14	Після опрацювання теми учень / учениця: характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - визначає ймовірну модель розвитку небезпечних ситуацій та їх наслідків природного, техногенного, соціального і воєнного характеру на основі	Тема 3. Технології, які нас об'єднують. Технології як інфраструктура глобальної взаємодії. Як цифрові ресурси формують єдиний світовий простір та змінюють характер співпраці між людьми, країнами й культурами? Технології майбутнього: автономні системи, нова енергетика, глобальні мережі даних,	<i>Аналітична вправа «Точка відліку».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи та отримують одну перспективну технологію та моделюють момент її масового впровадження. Необхідно визначити, що змінюється в суспільстві; які виникають ризики і переваги і для кого; які нові правила стають нормою. Коротке обговорення впливу технологій на суспільство.

встановлення причинно-наслідкових зв'язків [12 СЗО 2.2.2-1] - вміє вирізняти прийнятні та неприйнятні альтернативні рішення і ризики для здоров'я, безпеки та добробуту, зокрема під час використання інформаційно-комунікаційних технологій [12 СЗО 3.1.1-2] - аналізує взаємодію факторів у надзвичайних і небезпечних життєвих ситуаціях [12 СЗО 2.2.1-2] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - ставить чіткі цілі щодо власного майбутнього та вибудовує стратегії досягнення їх [12 СЗО 4.6.2-1] - визначає довгострокові цілі, складає та корегує плани дій для досягнення успіху і добробуту в умовах невизначеності та непередбачуваності [12 СЗО 4.3.1-1]	нейротехнології. Потенційний вплив на освіту, ринок праці, безпеку. Технологічні зміни, їхні можливості й ризики. Формування здатності прогнозувати вплив технологій на суспільство.	<i>Креативна вправа «Світ 2040».</i> Учні / учениці створюють короткий сценарій життя у 2040 році з урахуванням розвитку технологій (освіта, робота, комунікація, безпека) та аналізують, як технології змінюють взаємодію між людьми та країнами і впливають на життя кожного / кожної громадянина / громадянки. <i>Рефлексивна гра «Один день у майбутньому».</i> Учні / учениці отримують ролі людей майбутніх професій (цифровий підприємець, спеціаліст із ІТ, лікар, що під час роботи працює з алгоритмами тощо) і проходять серію ситуацій, пов'язаних із рішеннями за участі технологій (алгоритми, автоматизація, етика тощо). Після гри аналізують, як технології впливають на свідомий вибір людини та етику рішень. <i>Сценарна вправа «Правило для світу».</i> Учні / учениці колективно створюють модель світу майбутнього, у якому ключові сфери життя працюють через глобальні технологічні мережі. Учні та учениці мають ухвалити одне основне правило для цього світу, яке
--	---	---

			гарантує справедливість, рівність, безпеку, і пояснити ризики відсутності цього правила.
15	Після опрацювання теми учень / учениця: - аналізує взаємодію факторів у надзвичайних і небезпечних життєвих ситуаціях [12 СЗО 2.2.1-2] - здійснює моніторинг та аналіз інформації для прогнозування наслідків небезпечних ситуацій [12 СЗО 2.2.1-3] - визначає ймовірну модель розвитку небезпечних ситуацій та їх наслідків природного, техногенного, соціального і воєнного характеру на основі встановлення причинно-наслідкових зв'язків [12 СЗО 2.2.2-1] - обґрунтовує рішення щодо вибору стратегії поведінки для збереження власних безпеки, здоров'я та добробуту з урахуванням аналізу опрацьованої інформації та ймовірних моделей небезпечних ситуацій [12 СЗО 2.3.1-1]	Тема 4. Аналітичне мислення як основа системного мислення. Прогнозування наслідків глобальних рішень. Глобальні процеси у сферах технологій, ресурсів та економіки як система взаємозв'язків. Як зміни в одній сфері впливають на інші? Аналітичне мислення як інструмент розуміння цієї системи. Уміння розкласти складні глобальні процеси на елементи та бачити приховані залежності. Системне мислення як здатність поєднувати окремі фактори в цілісну картину розвитку світу. Формування бачення глобальних процесів не фрагментарно, а комплексно. Прогнозування як мисленнєва навичка: розвиток уміння ставити запитання «що зміниться, якщо...», «які можуть бути побічні наслідки» тощо. Тренування здатності уявляти альтернативні	<i>Аналітична вправа «Ланцюг наслідків».</i> Учні / учениці отримують приклад глобального рішення та мають побудувати ланцюг із 5-7 можливих наслідків для різних сфер життя та визначити, які з них є прямими, а які – побічними. Мінідискусія. <i>Вправа «Комплексне і фрагментарне».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи та отримують опис глобального процесу, розкладають його на ключові елементи (ресурси, технології, економіка, люди), після чого заново вибудовують схему взаємозв'язків і визначають, як зміна одного елементу вплине на всю систему. Формування висновку, чи змінюється розуміння процесу, коли бачиш його або по частинах, або як цілісність. <i>Інтерактивна вправа «Запуск масштабних змін».</i> Учні / учениці отримують опис глобального процесу та створюють його схему: учасники / учасниці, ресурси, рішення, наслідки. Необхідно

	- висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - ставить чіткі цілі щодо власного майбутнього та вибудовує стратегії досягнення їх [12 СЗО 4.6.2-1]	сценарії розвитку глобальних подій та оцінювати їхню ймовірність і вплив.	знайти одну зміну, яка може найбільше вплинути на всю систему, та змодельовати її наслідки. Аналіз, як невелике рішення може запустити масштабні зміни. <i>Рефлексивна вправа «Прогнозування».</i> Учні / учениці обирають стратегічне життєве рішення та моделюють кілька сценаріїв його розвитку через 5, 10 і 20 років з урахуванням глобальних змін (з креативним роздумом «що зміниться, якщо...»), визначаючи точки ризику. Аналіз та обговорення.
16	Після опрацювання теми учень / учениця: - зіставляє події, явища і процеси української та світової історії; визначає їх взаємовпливи [12 ГІО 4.1.3-2] - систематизує соціальну і історичну інформацію (за самостійно обраними критеріями) в таблиці, діаграми, графіки тощо [12 ГІО 4.1.1-1] - виявляє тенденції розвитку суспільства, характерні для певної епохи/періоду [12 ГІО 1.3.2-1]	Тема 5. Як розпізнати системні зв'язки? Мінідослідження реального кейсу з презентацією результатів Системні зв'язки як прихована основа глобальних процесів. Як події, рішення, ресурси, технології формують мережі впливу? Розпізнавання системних зв'язків: де вони проявляються в економіці, технологіях, споживанні, інформації, локальному житті громади? Як навчитися бачити взаємодію факторів, а не окремі явища?	<i>Аналітична гра «Ефект хвилі».</i> Учням / ученицям пропонується стартова зміна (зростання цін на енергію, новий алгоритм платформи, дефіцит ресурсу). Кожна група прогнозує «хвилі» наслідків у різних сферах життя. Перемагає команда, яка знаходить найдовший і найобґрунтованіший ланцюг взаємозв'язків. Обговорення. <i>Рольова гра «Аналітики».</i> Учні / учениці отримують ролі експертів (економісти, технологи, екологи, журналісти, представники громади). Класу пропонується одна глобальна ситуація.

	- узагальнює результати, формулює висновки і представляє результати дослідження [12 ГІО 4.3.2-3 П] - обґрунтовано оцінює історичну і суспільно значущу інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГІО 3.2.2-1 П]	Реальні кейси глобального і локального рівнів: приклади, у яких причинно-наслідкові зв'язки неочевидні на перший погляд. Аналіз прихованих залежностей та ланцюгів впливу. Виконання учнями індивідуального дослідження актуального глобального виклику з використанням міжнародних джерел і статистичних даних, формування обґрунтованих висновків та реалізацію соціально спрямованого мініпроєкту з подальшою публічною презентацією результатів.	Завдання – проаналізувати її з позиції своєї ролі, виявити ключові ризики, можливості та взаємозв'язки. Формування спільного аналітичного висновку. <i>Мінідослідження «Глобальний виклик».</i> Учні / учениці працюють з реальним кейсом, аналізуючи міжнародний звіт, інфографіки тощо. Формують висновки щодо глобальної проблеми. Готують мініпроєкт та презентацію. Впроваджують проєкт у реальному житті як відповідь на глобальний виклик (наприклад, організовують форум з медіаграмотності для молодших школярів тощо). Презентують проєкт та результати у форматі форуму (рівень класу / школи). Рефлексія: чому обрана тема – частина системних зв'язків?
Модуль 4. Світовий баланс: права, безпека, розвиток.			
17	Після опрацювання теми учень / учениця: обґрунтовує необхідність дотримання прав людини в громадському просторі, розпізнає їх порушення і дискримінацію [12 ГІО 2.3.2-2]	Тема 1. Права людини та глобальна відповідальність: етика рішень у взаємопов'язаному світі. Права людини як глобальний механізм захисту гідності: історичні витоки, сучасні виклики, трансформація в умовах	<i>Мінідискусія «Етичні межі».</i> Учні / учениці працюють із реальними або змодельованими глобальними ситуаціями (війна, міграція, ШП, санкції, контроль інформації, клімат). Необхідно визначити, де проходить межа між інтересами держави,

- обґрунтовує необхідність захисту прав і гідності людини [12 ГІО 5.2.1-1] - визначає основні політичні, правові, соціокультурні та інші чинники, які впливають на дотримання прав людини і принципів демократії в Україні та світі [12 ГІО 5.2.2-2 П] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - доводить негативний вплив соціальних упереджень на забезпечення миру, стабільності, прав людини [12 ГІО 5.3.2-1 П] - запобігає виникненню ситуацій неповаги до прав людини, приниження гідності себе та інших осіб [12 СЗО 1.2.1-1] - оцінює наслідки недотримання етичних норм поведінки та їх вплив на людей, сім'ю, суспільство і середовище [12 СЗО 4.8.1-2]	криз, цифровізації та нерівності. Чому права людини залишаються ключовим інструментом впливу на світові процеси? Глобальна етика як система принципів ухвалення рішень у масштабі людства. Моральні дилеми міжнародної політики, економіки, технологій і безпеки. Співвідношення інтересів, відповідальності та гуманістичних цінностей. Майбутнє прав людини і глобальної етики: як змінюється розуміння справедливості, свободи та відповідальності в умовах глобальних трансформацій. Роль молоді у формуванні етичного простору ХХІ століття.	прибутком і правами людини; обґрунтувати власну позицію. <i>Рольова гра «Голос гідності».</i> Учні / учениці отримують ролі: громадянина / громадянки, політика, бізнес-лідера / лідерки, журналіста / журналістки, представників міжнародної організації. Розглядається одна проблемна ситуація. Кожен / кожна захищає свою позицію з точки зору прав людини та відповідальності. Формується спільне рішення. <i>Креативне моделювання «Світ без прав».</i> Учні / учениці моделюють ситуацію, у якій базові права людини обмежені або скасовані, та мають проаналізувати, як це впливає на економіку, безпеку, освіту, розвиток суспільства. Формування висновку, чому права людини є основою світових процесів. <i>Сценарна вправа «Етичний кодекс майбутнього».</i> Учні / учениці отримують сценарій майбутнього (ШІ, цифровий контроль, міграція, клімат). Необхідно визначити, які права посиляться, а які опиняться під загрозою. Створення «етичного кодексу майбутнього».
---	--	--

	- обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2]		
18	Після опрацювання теми учень / учениця: - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГІО 6.3.1-2 П] - досліджує причини і наслідки ігнорування можливостей запобігання конфліктам [12 СЗО 4.7.1-1 П] - класифікує ймовірні ризики в умовах невизначеності [12 СЗО 2.1.1-2 П] - досліджує прогнозовані та непрогнозовані небезпечні ситуації з використанням різних джерел інформації та знань з різних галузей [12 СЗО 2.1.1-1 П] - визначає ймовірну модель розвитку небезпечних ситуацій та їх наслідків природного, техногенного,	Тема 2. Міжнародні конфлікти та безпека. Причини та наслідки. Типи сучасних конфліктів (політичні, економічні, ресурсні, інформаційні, технологічні, гібридні). Відкриті та приховані причини протистоянь: інтереси держав, корпорацій, ідеологій, доступ до ресурсів, контроль інформації. Наслідки конфліктів у глобальному вимірі (гуманітарні, економічні, екологічні, міграційні, психологічні). Приховані ефекти (зміна кордонів впливу, трансформація цінностей, формування нових зон напруги). Роль міжнародних інституцій, громадянського суспільства та медіа у збереженні стабільності. Критичне мислення щодо безпеки: чи можлива абсолютна безпека у глобалізованому світі? Аналіз міжнародних конфліктів із урахуванням українського контексту та сучасних безпекових	<i>Аналітична вправа «Прихований конфлікт».</i> Учні / учениці отримують опис міжнародної ситуації та мають визначити вид конфлікту, відкриті й приховані причини, зацікавлені сторони. Коротке обговорення результатів. <i>Кейс-аналіз «Тінь конфлікту».</i> Групи отримують приклад міжнародного конфлікту та визначають його прямі й приховані наслідки для різних сфер (економіка, екологія, освіта тощо). Формування висновку, як конфлікти змінюють світ навіть після завершення відкритого протистояння. <i>Дебати «Чи можливий абсолютно безпечний світ?»</i> Учні / учениці об'єднуються у три групи: реалісти, оптимісти, системні аналітики. Кожна група аналізує глобальні загрози та обґрунтовує, чи можлива стабільна безпека у світі. Спільне формулювання умов мінімальної глобальної стабільності. <i>Рефлексивна вправа «Як я розумію безпеку?»</i>

	соціального і воєнного характеру на основі встановлення причинно-наслідкових зв'язків [12 СЗО 2.2.2-1] - визначає зв'язок між дотриманням прав людини, демократією, мирним співіснуванням та економічним і соціальним благополуччям в історичній перспективі [12 ГЮ 6.1.1-2 П]	викликів. Усвідомлення особистої відповідальності за формування культури миру та стійкості.	Учні / учениці письмово відповідають на питання («Що для мене безпека?», «Який головний чинник у будь-якому конфлікті?», «Чи завжди можливий компроміс?», «У чому полягає моя особиста відповідальність у формуванні культури миру?»). Мінідискусія.
19	Після опрацювання теми учень / учениця: - виявляє тенденції розвитку суспільства, характерні для певної епохи/періоду [12 ГЮ 1.3.2-1] - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П] - оцінює переваги і ризики ідей для вирішення екологічних, економічних, соціальних завдань державного та/або глобального рівня [12 ГЮ 6.2.1-3] - прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін	Тема 3. Цілі сталого розвитку. Кліматична політика, зелена економіка та енергетичні стартапи. Цілі сталого розвитку як глобальна модель майбутнього. Чому сталий розвиток став ключовою стратегією XXI століття? Прогнозування: чи зміняться дані цілі у найближчі десятиліття? Кліматичні зміни як виклик людству. Чому кліматична політика стала пріоритетом лише в останні десятиліття? Зелена економіка як альтернатива традиційним моделям розвитку. Прогноз розвитку «зелених» ринків у майбутньому.	<i>Інтерактивна вправа «SDG у реальності».</i> Учні / учениці отримують 17 цілей сталого розвитку (картки). Необхідно за визначений проміжок часу знайти 5 прикладів зі свого життя / громади / школи, які підсилюють або підривають конкретні цілі. Формування висновку, де SDG вже працюють, а де це тільки декларація. <i>Сценарна гра «Перезбірка цілей 2040».</i> Групи отримують різні сценарії майбутнього (технологічний стрибок, енергокриза, кліматичні втрати, AI-економіка тощо). Необхідно обрати 3 цілі, які стануть «№1», і 2 цілі, які доведеться змінити або

	[12 ГІО 6.3.1-2 П] - моделює варіанти власної участі в розв'язанні проблем державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3 П]	Енергетичні стартапи як двигун трансформації енергетики. Аналіз реальних кейсів сучасних компаній та проєктів.	викреслити. Аргументація рішень. <i>Аналітична вправа «Клімат і політика/бізнес».</i> Аналіз одного конкретного наслідку (посухи / повені / спеки – ціни на продукти / міграція тощо) і будують ланцюг «причина – механізм – наслідок» (не менше 5-6 ланок), де однією з ланок є політичне або бізнес-рішення. Формування висновку, який взаємозв'язок між кліматом та бізнесом / політикою. <i>Кейс-голосування «Ризики для енергостартапів».</i> Кожна група обирає відому енергетичну компанію та презентує, яку проблему вона вирішує, чому її технологія важлива, а також визначає одну глобальну загрозу для компанії і спосіб, як цей бізнес може адаптуватися. Клас голосує, чи компанія втратить позиції, чи буде стрибок розвитку, чи нічого не зміниться. Аргументація позицій.
20	Після опрацювання теми учень / учениця: - прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін	Тема 4. Права, безпека та розвиток як цілісна система: аналіз на основі міжнародних джерел. Взаємозалежність прав людини, безпеки та сталого розвитку в сучасному світі.	<i>Аналітична вправа «Один виклик – різні підходи».</i> Учні / учениці працюють із матеріалами різних міжнародних організацій (ООН, ЄС, Рада Європи, ВООЗ, Світовий банк тощо)

[12 ГІО 6.3.1-2 П] - досліджує причини і наслідки ігнорування можливостей запобігання конфліктам [12 СЗО 4.7.1-1 П] - обґрунтовано оцінює історичну і суспільно значущу інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГІО 3.2.2-1 П] - визначає основні політичні, правові, соціокультурні та інші чинники, які впливають на дотримання прав людини і принципів демократії в Україні та світі [12 ГІО 5.2.2-2 П] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3]	Як порушення однієї сфери впливає на стабільність інших? Підходи провідних міжнародних організацій до формування комплексної політики у сфері прав, безпеки та розвитку (ООН, Європейського Союзу, Ради Європи, Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Всесвітньої організації охорони здоров'я, міжнародних правозахисних організацій). Формування вміння працювати з міжнародними джерелами для системної оцінки глобальних викликів і механізмів їх подолання.	щодо однієї глобальної проблеми. Необхідно порівняти підходи, визначити рекомендації документів та проаналізувати можливості й ризики їх реалізації на різних рівнях. <i>Інтерактивна вправа «Трикутник стабільності».</i> Учні / учениці аналізують ситуацію, у якій порушується один елемент системи (права, безпека або розвиток). Необхідно простежити вплив на інші складові, визначити наслідки для світу та окремої людини. Мінідискусія: як відновити баланс. <i>Практикум «Робота з міжнародним звітом».</i> Учні / учениці працюють із фрагментом реального міжнародного документа. Потрібно визначити мету, аргументи, цільову аудиторію та очікувані результати. Формування навички аналітичного читання міжнародних джерел. <i>Рефлексивно-аналітична вправа «Глобальне в моєму житті».</i> Учні / учениці аналізують, як рішення у сфері прав людини, безпеки та розвитку впливають на їхнє життя, та відповідають на запитання: «Я лише залежу від
---	--	--

			глобальних рішень? Якщо ні, то на якому рівні я можу впливати на процеси?» Формування висновку та обговорення з аргументацією.
21	Після опрацювання теми учень / учениця: - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П] - аргументує потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства [12 ГЮ 6.2.1-2 П] - моделює варіанти власної участі в розв'язанні проблем державного та/або глобального рівня [12 ГЮ 6.2.1-3 П] - досліджує ситуації в місцевій громаді (у закладі освіти тощо), виокремлює явища чи процеси, які потребують змін [12 ГЮ 6.2.1-1] - оцінює переваги і ризики ідей для вирішення екологічних, економічних, соціальних завдань державного та/або глобального рівня	Тема 5. Особиста ініціатива в глобальному вимірі: від локальної дії до світових змін. Вплив особистих і громадських ініціатив на глобальні процеси. Усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальними діями, розвитком громади, національними та світовими змінами. Вибір актуальної глобальної проблеми (клімат, довкілля, енергія, інформаційна безпека, права людини тощо) та розробка власної ініціативи впливу на її розв'язання. Аналіз «ланцюга впливу» (школа – громада – регіон – держава – світ). Оцінювання реалістичності масштабного впливу громадських ініціатив. Критичне осмислення меж особистого впливу: можливості, обмеження, відповідальність і роль молоді у формуванні глобальних змін. Аналіз:	<i>Аналітична вправа «Дія – наслідки».</i> Учні / учениці отримують приклад простої ініціативи (сортування сміття в школі, онлайн-петиція, волонтерський проєкт тощо). Аналіз, як одна дія може вплинути на громаду, місцеву владу, бізнес, інформаційний простір і глобальні процеси. Формування висновку, чому навіть малі ініціативи можуть запускати системні зміни. <i>Кейс-аналіз «Ініціатива, що змінила світ».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи та працюють із прикладами реальних громадських ініціатив (екологічні рухи, правозахисні кампанії, освітні платформи, цифрові проєкти тощо). Завдання: визначити, з чого почалася ініціатива; хто її підтримував; які перешкоди виникли; як вона вийшла за локальні межі. Формування висновку: які умови роблять ініціативу впливовою. <i>Аналітична мінідискусія «Межі впливу».</i>

	[12 ГІО 6.2.1-3] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3]	що я можу змінити, щоб збільшити вплив?	Учні / учениці аналізують власну ідею ініціативи та оцінюють її за критеріями (ресурси, підтримка, ризики, масштабування, актуальність). Необхідно визначити, що реально можливо змінити, а що – ні, і чому. Обговорення. <i>Стратегічно-практична вправа «Посилюємо вплив».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи та працюють над своєю реальною ініціативою. Шукають способи збільшити її вплив – соціальна активність, медіа, цифрові інструменти тощо. Необхідно створити коротку стратегію розвитку ініціативи від школи до ширшого рівня. Презентація ідей та результатів.
--	---	---	---

5. Глобальні виклики моїми очима.

22	Після опрацювання теми учень / учениця: - формулює гіпотезу дослідження і добирає джерела інформації [12 ГІО 4.3.2-2 П] - обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2] - демонструє вміння самопрезентації і використання тактик	Тема 1. Підсумковий проєкт та публічний захист: аналітичне есе з використанням підходів міжнародної академічної практики (структура аргументації, робота з джерелами, академічна доброчесність). Основні вимоги до аналітичного есе в міжнародній освітній практиці (структура, аргументація, робота з	<i>Аналітична вправа «Актуальний глобальний виклик».</i> Індивідуальний аналіз переліку сучасних глобальних проблем і обрання тієї, яка, на думку учня, має найбільший вплив на майбутнє суспільства. Обґрунтування вибору, формулювання дослідницького запитання та визначення власної позиції щодо обраної проблеми
----	--	---	---

ефективної комунікації під час співбесіди та ділової комунікації [12 СЗО 4.4.1-1 П] - добирає та оцінює різноманітну інформацію щодо важливих суспільних питань [12 ГІО 4.2.1-2] - формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГІО 3.2.1-1] - оцінює відмінності в джерелах різного походження [12 ГІО 3.1.1-2] - узагальнює результати, формулює висновки і представляє результати дослідження [12 ГІО 4.3.2-3 П] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - оцінює вплив належності до різних спільнот на власні погляди, цінності, громадянську позицію і поведінку [12 ГІО 5.1.1-1]	джерелами, академічна доброчесність, стиль викладу). Вибір теми роботи на основі глобального виклику (клімат, безпека, технології, права людини тощо). Побудова аналітичного есе: вступ, постановка проблеми, аналіз міжнародних підходів, аргументація власної позиції, висновки та рекомендації; використання міжнародних джерел, звітів і досліджень. Публічний захист проєкту: презентація есе, відповідь на запитання, участь у дискусії. Проведення підсумкової учнівської конференції. Формування навичок саморефлексії: оцінка розвитку власного глобального мислення та громадянської позиції.	(підготовка індивідуальної теми для підсумкового есе). <i>Практикум «Конструктор аналітичного есе».</i> Учні / учениці працюють зі зразком міжнародного аналітичного есе та виділяють його ключові елементи (теза, аргументи, докази, контраргументи, висновки). На основі цього створюють власну структурну модель майбутньої роботи та план власного есе. <i>Підсумковий проєкт «Аналітичне есе про глобальний виклик».</i> Учні / учениці самостійно готують аналітичне есе з обраної теми з використанням міжнародних джерел, дотримуючись вимог академічної доброчесності та стандартів оформлення. Робота презентується під час підсумкової учнівської конференції (на рівні школи / громади / області / всеукраїнської або міжнародної) із захистом позиції та відповідями на запитання. <i>Рефлексивна вправа «Моє глобальне мислення».</i> Учні / учениці аналізують, як протягом року змінилося їхнє розуміння глобальних процесів, власна позиція та
---	---	--

			відповідальність. Необхідно створити короткий виступ «Моє мислення на початку року і зараз» (з прикладами особистих змін).
11 КЛАС. «Формую власну позицію»			
Модуль 6. Формую аналітичне мислення: мій погляд на глобальні дилеми.			
23	Після опрацювання теми учень / учениця: - формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГІО 3.2.1-1] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - обґрунтовує необхідність захисту прав і гідності людини [12 ГІО 5.2.1-1] - визначає ідеологічну спрямованість джерела і оцінює його з погляду забезпечення прав людини і суспільних інтересів [12 ГІО 3.3.2-1 П]	Тема 1. Баланс свободи і безпеки: глобальна дилема сучасного світу Свобода і безпека як базові цінності демократичних суспільств. Чому між ними виникає напруга в умовах криз? Дилема «свобода чи безпека» в історичному та сучасному вимірах: аналіз прикладів державної політики та міжнародних рішень. Порівняння порівняння різних моделей державного управління. Аналіз наслідків обмежень і свобод для розвитку суспільства та стабільності держави, в тому числі на локальному (особистому) рівні. Формування власної аргументованої позиції щодо розв'язання дилеми.	<i>Аналітична вправа «Два полюси».</i> Учні / учениці працюють із двома сценаріями: суспільство з максимальною свободою та низьким контролем; суспільство з максимальною безпекою та жорсткими обмеженнями. Необхідно визначити ризики кожної моделі для прав людини, економіки, стабільності. Формування висновку: чи буде якась із моделей стійкою, якщо ні – то чому. <i>Кейс-аналіз «Свобода і безпека».</i> Учні / учениці аналізують реальні матеріали (новини або рішення урядів), які стосуються обмеження свобод заради безпеки: що було вирішено, що обмежено, які аргументи, які наслідки. Формування висновку, чи збережено баланс між свободою і безпекою.

	- формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГЮ 6.3.1-3] - прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГЮ 6.3.1-2 П]		<i>Дилемна вправа «Моя позиція» (підсумкова).</i> Учень / учениця отримує складну ситуацію, у якій неможливо зберегти і повну свободу, і повну безпеку. Необхідно обрати рішення, пояснити, чим треба пожертвувати заради цього рішення, та аргументувати, чому зроблено саме такий вибір. Формування власної позиції щодо дилеми «свобода – безпека».
24	Після опрацювання теми учень / учениця: - характеризує вплив технологій на життя людини та суспільства в минулому і тепер [12 ГЮ 6.3.1-5] - виявляє тенденції розвитку суспільства, характерні для певної епохи/періоду [12 ГЮ 1.3.2-1] - оцінює переваги і ризики ідей для вирішення екологічних, економічних, соціальних завдань державного та/або глобального рівня [12 ГЮ 6.2.1-3]	Тема 2. Вплив AI-технологій на світ професій та глобальні ризики. Загроза чи користь? Вплив AI-технологій на трансформацію професій та ринку праці у глобальному масштабі. Можливості штучного інтелекту в економіці, медицині, освіті, безпеці, науці та управлінні. Підвищення ефективності, доступності послуг і якості рішень. Ризики розвитку AI: безробіття, цифрова нерівність, посилення контролю, цифрова дискримінація, залежність	<i>Інтерактивна вправа «AI змінює світ».</i> Клас ділиться на «команди експертів»: медицина, освіта, економіка, безпека, наука. Кожна команда отримує час на розробку міні-презентації: яку конкретну проблему вирішує AI; що стає швидше / точніше / доступніше; як зміниться життя людини через 10 років. Після презентацій клас голосує: у якій сфері вплив AI є найбільш позитивним і чому. Формується спільна карта «Переваги AI». <i>Інтерактивна вправа «Ланцюг ризиків».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи та обирають сферу

	- формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГІО 3.2.1-1] - аналізує інформацію у різних медіа, зіставляє її та робить висновки щодо правдивості інформації з питань здоров'я, безпеки та добробуту [12 СЗО 4.2.1-1] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4]	від технологій, загрози приватності. Етичні дилеми використання штучного інтелекту: відповідальність за рішення алгоритмів, межі автоматизації, співвідношення людського та машинного мислення. Прогнозування майбутнього взаємодії людини й АІ. Формування власної аргументованої позиції щодо дилеми: «Штучний інтелект – загроза чи ресурс розвитку людства?»	використання АІ (освіта, робота, безпека, медіа, медицина). Завдання: побудувати ланцюг із 5 кроків (АІ, проблема, наслідок, соціальний ефект, довгостроковий ризик). Створення спільної «мапи загроз АІ» за результатами вправи. <i>Дилемна вправа «Людина чи алгоритм?» (підсумкова).</i> Учні / учениці обирають складну ситуацію, у якій ключове рішення має ухвалити або людина, або штучний інтелект. Необхідно обрати варіант, обґрунтувати вибір, визначити наслідки та сформулювати власну позицію щодо ролі АІ в майбутньому. Презентація свого висновку під час учнівської конференції на рівні класу.
25	Після опрацювання теми учень / учениця: - порівнює ресурсну базу та історичне значення окремих історико-географічних регіонів [12 ГІО 2.2.1-2 П]	Тема 3. Розподіл ресурсів: чи можливий справедливий баланс? Розподіл природних, економічних, технологічних та інформаційних ресурсів у сучасному світі. Нерівність доступу до ресурсів як	<i>Інтерактивна вправа «Виявляємо та прогнозуємо».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи та отримують певні статистичні дані про розподіл ресурсів (енергія, вода, доходи, цифровий доступ, продовольство тощо) у різних регіонах світу. Необхідно

- визначає природні і соціальні фактори, що сприяли формуванню історико-географічних, економічних та етнічних регіонів, кордонів держав, встановленню торговельних відносин і міжетнічної взаємодії, розгортанню процесів глобалізації [12 ГІО 2.2.1-1] - оцінює переваги і ризики ідей для вирішення екологічних, економічних, соціальних завдань державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3] - зіставляє події, явища і процеси української та світової історії; визначає їх взаємовпливи [12 ГІО 4.1.3-2] - пояснює взаємодію політичних, економічних, соціальних і культурних чинників у розвитку суспільства [12 ГІО 4.3.2-3] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3]	чинник глобальних конфліктів, міграції та соціальної напруги. Поняття справедливості в глобальному вимірі. Дилема «справедливість чи ефективність»: чи можливий збалансований розподіл ресурсів, який одночасно забезпечує розвиток? Формування власної аргументованої позиції щодо глобального балансу ресурсів.	виявити найбільші дисбаланси, пояснити їх причини та спрогнозувати наслідки через 10-20 років. Клас формує спільний висновок: чи нерівність є наслідком політики, економіки або природного фактора. <i>Дилемна вправа «Справедливість чи ефективність?» (підсумкова).</i> Учні / учениці аналізують ситуацію: ресурс обмежений, і потрібно обрати або його рівний розподіл, або інвестицію в сильніші країни для швидшого розвитку. Потрібно обрати варіант, пояснити, чим доведеться пожертвувати, сформулювати власну позицію щодо глобальної справедливості.
---	--	--

26	Після опрацювання теми учень / учениця: - визначає тенденції розвитку соціально-історичного простору під впливом природних факторів і діяльності людини [12 ГЮ 2.2.1-3] - досліджує екологічні, економічні і демографічні проблеми, пропонує заходи щодо їх розв'язання [12 ГЮ 2.2.1-2] - оцінює переваги і ризики ідей для вирішення екологічних, економічних, соціальних завдань державного та/або глобального рівня [12 ГЮ 6.2.1-3] - виявляє тенденції розвитку суспільства, характерні для певної епохи/періоду [12 ГЮ 1.3.2-1] - прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГЮ 6.3.1-2 П] - аргументує потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства	Тема 4. Клімат. Зручне сьогодення або безпечне майбутнє? Кліматична політика як глобальна дилема між економічним комфортом, споживанням і довгостроковою безпекою людства. Підходи держав, міжнародних інституцій і корпорацій до кліматичних викликів. Причини екологічної відповідальності або її ігнорування. Що суспільства готові змінити заради збереження довкілля, а чим жертвують заради зручності та прибутку. Прогнозування наслідків сучасного способу життя для майбутніх поколінь. Формування власної позиції щодо відповідальності людини за кліматичне майбутнє.	<i>Сценарна вправа «Ми в 2050 році».</i> Команди створюють два сценарії майбутнього: світ із пріоритетом зручності; світ із пріоритетом кліматичної безпеки. Порівнюють наслідки для економіки, міграції, здоров'я, стабільності, життя людини. Обговорення: який сценарій є більш прийнятним і чому. <i>Дилемна вправа «Мій вибір» (підсумкова).</i> Учень / учениця отримує ситуацію вибору: економічна вигода / екологічні обмеження; дешева енергія / чисте довкілля; швидкий розвиток / кліматичні ризики. Необхідно обрати рішення, пояснити, чим доведеться пожертвувати, обґрунтувати власну позицію. Формування особистого бачення кліматичної відповідальності.
----	---	---	---

	[12 ГІО 6.2.1-2 П]		
27	Після опрацювання теми учень / учениця: - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - аргументує потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства [12 ГІО 6.2.1-2 П] - моделює варіанти власної участі в розв'язанні проблем державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3 П] - досліджує ситуації в місцевій громаді (у закладі освіти тощо), виокремлює явища чи процеси, які потребують змін [12 ГІО 6.2.1-1] - оцінює власну громадянську позицію, стереотипи, упередження і чинники впливу на їх формування [12 ГІО 5.1.1-2 П] - обґрунтовує необхідність захисту прав і гідності людини	Тема 5. Чи має вплив маленьке рішення на глобальний процес? Малі щоденні рішення людини як елемент глобальних процесів: економічних, екологічних, соціальних, інформаційних. Аналіз механізмів переходу локальної дії у масштабні наслідки. Критичний перегляд уявлення про «незначність» особистого вибору. Порівняння позицій: індивідуальна безсильність та колективний ефект. Обґрунтування доцільності громадянської активності. Усвідомлення мотивації впливу: навіщо змінювати власну поведінку, навіть якщо результат не є миттєвим? Формування стійкої громадянської позиції щодо участі у глобальних процесах.	<i>Інтерактивна вправа «Навіщо змінювати світ?»</i> Учні / учениці об'єднуються у групи. Кожна група отримує одну позицію: «Жити для себе», «Впливати на суспільство», «Адаптуватися, а не змінювати», «Боротися за зміни». Необхідно пояснити, яку модель життя обирає людина з цією позицією, які наслідки це має для неї, для суспільства і майбутніх поколінь. Після презентацій клас формує спільну візуальну карту мотивів, чому люди прагнуть впливати на суспільні зміни. <i>Дилемна вправа «Людина і система» (підсумкова).</i> Учні / учениці отримують ситуацію, у якій особиста ініціатива стикається із сильною системою (держава, корпорації тощо). Потрібно обрати одну позицію: особистий вплив – реальний / особистий вплив – ілюзорний та обґрунтувати свій вибір. Формування власної відповіді на дилему: чи може окрема людина змінювати глобальні процеси.

	[12 ГІО 5.2.1-1]		
28	Після опрацювання теми учень / учениця: - визначає ідеологічну спрямованість джерела і оцінює його з погляду забезпечення прав людини і суспільних інтересів [12 ГІО 3.3.2-1 П] - обґрунтовує необхідність захисту прав і гідності людини [12 ГІО 5.2.1-1] - моделює соціальні ситуації з погляду дотримання прав людини і вимог законодавства [12 ГІО 5.2.2-1] - доводить негативний вплив соціальних упереджень на забезпечення миру, стабільності, прав людини [12 ГІО 5.3.2-1 П] - аргументує потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства [12 ГІО 6.2.1-2 П]	Тема 6. Мовчати чи говорити? Етична відповідальність у світі глобальних ризиків. Відповідальність свідка в умовах порушення прав, несправедливості, насильства, маніпуляцій і дискримінації на особистому, громадському та глобальному рівнях. Етична дилема вибору між безпекою, лояльністю, комфортом і громадянською позицією. Формування власної аргументованої позиції щодо ролі й вибору людини як свідка і учасника суспільних процесів.	<i>Інтерактивна вправа «Лінія відповідальності».</i> У класі позначається шкала від «Я не несу відповідальності» до «Я зобов'язаний діяти». Учні / учениці розміщують своє ім'я на шкалі (щоразу для різних ситуацій) і пояснюють свій вибір. Формується розуміння меж особистої та громадянської відповідальності. <i>Дилемна вправа «Мовчати чи говорити?» (підсумкова).</i> Учень / учениця отримує складну моральну ситуацію, у якій публічна позиція може мати серйозні особисті наслідки (ризик, тиск, втрати). Необхідно обрати рішення, визначити, чим доведеться пожертвувати, і аргументувати, чому саме такий вибір є етично виправданим. Формування власної відповіді на дилему: коли мовчання стає співучастю, а коли – формою захисту.
29	Після опрацювання теми учень / учениця:	Тема 7. Дебати-симуляція: засідання	<i>Дебати-симуляція «Міжнародна рада».</i>

- формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГІО 4.2.1-1 П] - обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - оцінює переваги і недоліки демократії [12 ГІО 6.1.1-1 П] - аргументує потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства [12 ГІО 6.2.1-2 П]	міжнародної організації щодо глобальної дилеми Підсумкова інтеграція модуля «Глобальні дилеми та аналітичне мислення». Аналіз реального кейсу, що стосується однієї з розглянутих дилем: свобода і безпека, АІ, клімат, ресурси, відповідальність свідка. Симуляція засідання міжнародної організації міжнародної організації (ООН, ЄС, Рада Європи тощо): позиції держав, аргументи, інтереси, цінності, механізми ухвалення рішення. Рефлексія: чи впливають на глобальні рішення етика, цінності та переконання.	Клас обирає одну дилему (наприклад, кліматичні обмеження, регулювання АІ або баланс свободи і безпеки). Учні / учениці отримують ролі (представники різних держав, міжнародні організації, громадянське суспільство, експерти). Необхідно сформулювати офіційну позицію, аргументувати її, запропонувати рішення, взяти участь у голосуванні. <i>Рефлексивна вправа «Після рішення».</i> Після завершення симуляції учні / учениці працюють індивідуально. Кожен / кожна відповідає письмово на три запитання: «Яке рішення я підтримав(ла) і чому саме його вважав(ла) правильним у момент голосування?», «Які інтереси або цінності я свідомо або несвідомо поставив(ла) вище за інші?», «Чи змінив(ла) б я свою позицію, якби ніс(несла) особисту відповідальність за наслідки цього рішення через 10 років?». Після індивідуальної роботи – обмін думками в малих групах. Формування висновку: як особисті переконання, страхи й цінності впливають на глобальні рішення.
---	--	--

Модуль 7. Медіаграмотність та технології в глобальному світі.

30	Після опрацювання теми учень / учениця: - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГЮ 3.2.2-2] - розуміє і аналізує інформацію, записану (передану) в різний спосіб, виявляє приховану та очевидну інформацію [12 СЗО 4.2.1-3] - оцінює джерела відповідно до заданих критеріїв для встановлення їх автентичності [12 ГЮ 3.3.1-1] - виявляє чинники, які впливають на інтерпретацію історичної та суспільної інформації [12 ГЮ 3.3.2-1] - характеризує засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГЮ 3.3.2-2 П]	Тема 1. Дезінформація та фейки. Практичні стратегії розпізнавання. Дезінформація як інструмент впливу в глобальному світі. Маніпуляція фактами, емоціями та контекстом у медіа, політиці, соціальних мережах і міжнародних конфліктах. Рівні фейків (побутовий, політичний, геополітичний). Критичне мислення як механізм захисту. Стратегії перевірки інформації: джерело, авторство, контекст, фактичність, маніпулятивні прийоми. Аналіз прикладів дезінформації з урахуванням українського контексту та глобального інформаційного середовища. Боротьба з дезінформацією на особистому, громадському, державному та глобальному рівнях.	<i>Практична вправа «Алгоритм перевірки».</i> Учні / учениці отримують реальні приклади інформаційних повідомлень (новина, пост, відео, цитата). Необхідно визначити ознаки маніпуляції, встановити джерело, сформулювати аргументоване спростування, визначити, кому вигідна ця інформація. Візуальне формування алгоритму перевірки інформації. <i>Інтерактивна вправа «Як створюється маніпуляція».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи та отримують нейтральний факт. Завдання – перетворити його на сенсацію / політичну маніпуляцію. Після презентації – аналіз використаних прийомів. <i>Інтерактивна симуляція «Інформаційна криза».</i> Клас отримує сценарій: у соцмережах масово поширюється фейкова новина, яка викликає паніку або конфлікт у громаді / школі / країні. Учні / учениці працюють у ролях (журналісти, адміністрація, експерти, активісти, користувачі соцмереж).
----	---	--	--

			Завдання: зібрати перевірену інформацію; вирішити, що публікувати і коли; зупинити поширення фейку; відновити довіру. Аналіз: які рішення були ефективними, а які – посилили кризу.
31	Після опрацювання теми учень / учениця: - розуміє і аналізує інформацію, записану (передану) в різний спосіб, виявляє приховану та очевидну інформацію [12 СЗО 4.2.1-3] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - характеризує засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГІО 3.3.2-2 П] - обґрунтовано оцінює історичну і суспільно значущу інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГІО 3.2.2-1 П] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів	Тема 2. Штучний інтелект, медіа та формування глобальної свідомості. Вплив сучасних медіа та цифрових платформ на формування громадської думки в глобальному масштабі. Механізми поширення інформації та меседжів у цифровому середовищі. Штучний інтелект як інструмент аналізу, створення та поширення медіаконтенту. Алгоритмічне формування інформаційних «бульбашок», рекомендаційних систем і персоналізованих стрічок новин. Формування власної позиції щодо ролі штучного інтелекту і медіа в сучасному світі: AI як гравець глобальних процесів чи як засіб у руках людини.	<i>Аналітична вправа «Алгоритми в моєму житті».</i> Учні / учениці аналізують власну стрічку новин або рекомендацій у соцмережах / відеоплатформах. Завдання: визначити, які теми домінують; виявити вплив алгоритмів; з'ясувати, як формується уявлення про світ. Формування висновку: як AI впливає на індивідуальне мислення. <i>Інтерактивна вправа «Одна новина – різні формати».</i> Учні / учениці обирають одну подію та в різних групах створюють: нейтральну новину, емоційну, маніпулятивну, алгоритмічно оптимізовану. Порівняння результатів і аналіз впливу формату на сприйняття. <i>Аналітична вправа «Хто формує фокус уваги?»</i> Учні / учениці працюють із матеріалами різних медіа (міжнародних, національних, локальних) щодо однієї події.

	громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3]		Необхідно порівняти, які факти подаються як головні; визначити, що замовчується; проаналізувати роль алгоритмів і платформ у поширенні цих матеріалів; визначити роль керівництва цифрових платформ у ситуації (власна думка). Формування висновку: хто і як формує глобальну інформаційну картину.
32	Після опрацювання теми учень / учениця: - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - оцінює джерела відповідно до заданих критеріїв для встановлення їх автентичності [12 ГІО 3.3.1-1] - характеризує засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГІО 3.3.2-2 П] - виявляє стереотипні судження в джерелі, визначає мотиви автора, які вплинули на інтерпретацію ним минулого/сучасності	Тема 3. Приватність та кібербезпека. Витік даних. Соцмережі: основні ризики та можливості. Приватність як умова безпеки особистості в цифровому середовищі. Захист персональних даних як елемент прав людини. Кібербезпека в повсякденному житті: витоки даних, цифрове стеження, шахрайство, маніпуляції. Причини та наслідки порушення інформаційної безпеки. Соціальні мережі як простір ризиків і можливостей: формування ідентичності, доступ до інформації, вплив на репутацію, безпеку та свободу людини.	<i>Аналітична вправа «Мій цифровий слід».</i> Учні / учениці аналізують власну онлайн-активність (соцмережі, застосунки, сервіси) та визначають, які дані вони передають, кому і з якою метою. Формують висновок про рівень своєї цифрової безпеки. <i>Кейс-аналіз «Витік даних».</i> Учні / учениці працюють із прикладом реального витоку персональної інформації. Завдання: визначити причини інциденту, наслідки для людей та організацій, можливі способи запобігання подібним ситуаціям. <i>Практикум «Соцмережі: ризик чи ресурс?»</i> Учні / учениці об'єднуються у групи та аналізують одну соціальну платформу з позицій безпеки, приватності,

	[12 ГІО 3.2.1-1 П] - характеризує вплив технологій на життя людини та суспільства в минулому і тепер [12 ГІО 6.3.1-5]		можливостей самореалізації та впливу на свідомість, виставляючи «бали» за кожну з названих позицій. Формують аргументований висновок про баланс користі й ризиків.
33	Після опрацювання теми учень / учениця: - визначає ідеологічну спрямованість джерела і оцінює його з погляду забезпечення прав людини і суспільних інтересів [12 ГІО 3.3.2-1 П] - обґрунтовує необхідність захисту прав і гідності людини [12 ГІО 5.2.1-1] - досліджує прогнозовані та не прогнозовані небезпечні ситуації з використанням різних джерел інформації та знань з різних галузей [12 СЗО 2.1.1-1 П] - формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГІО 4.2.1-1 П] - обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2]	Тема 4. Етика у світі технологій: моральний аналіз рішень AI. Етичний вимір використання штучного інтелекту в управлінні, медицині, правосудді, освіті, бізнесі та медіа. Вплив алгоритмічних рішень на права, свободи та можливості людини. Відповідальність за рішення AI: розробники, користувачі, держава, міжнародні інституції. Проблема розподілу відповідальності між людиною і технологією. Правове регулювання штучного інтелекту: міжнародні підходи, принципи захисту прав людини, прозорість алгоритмів, контроль автоматизованих рішень. Етичні аспекти використання AI-інструментів у навчанні: академічна доброчесність,	<i>Кейс-аналіз «Хто відповідає?»</i> Учні / учениці аналізують ситуацію, у якій рішення було ухвалене алгоритмом (відбір кандидатів, кредитування, медичний діагноз, модерація контенту). Визначають, хто несе відповідальність за наслідки та чому. <i>Інтерактивна вправа «Етична рада».</i> Учні / учениці працюють у ролі експертної комісії, що має дозволити або обмежити використання певної AI-системи. Необхідно оцінити користь, ризики, правові та моральні наслідки та ухвалити спільне рішення. <i>Мінікейс «AI і навчання»</i> Учні / учениці аналізують ситуації використання AI для виконання завдань та формулюють правила доброчесного використання.

	- характеризує вплив технологій на життя людини та суспільства в минулому і тепер [12 ГІО 6.3.1-5]	межі допустимого використання, відповідальність за результати, створені за допомогою штучного інтелекту.	
34	Після опрацювання теми учень / учениця: - формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГІО 3.2.1-1] - характеризує засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГІО 3.3.2-2 П] - узагальнює контрверсійні судження і оцінки минулого, сучасних суспільних процесів для формулювання власних висновків та аргументації [12 ГІО 4.3.2-2] - характеризує вплив технологій на життя людини та суспільства в минулому і тепер [12 ГІО 6.3.1-5]	Тема 5. Штучний інтелект та глобальне мислення. Порівняння АІ-прогнозування та людського осмислення. Алгоритмічне прогнозування: як працюють системи штучного інтелекту у передбаченні економічних, політичних, соціальних і безпекових процесів. Межі точності, упередження даних, ризик помилкових рішень. Сфери використання прогнозів АІ. Прихований вплив алгоритмів на суспільні рішення. Людське прогнозування: роль досвіду, інтуїції, цінностей, емоцій і моральної відповідальності. Відмінності між машинною обробкою даних і людським осмисленням майбутнього. Баланс між аналітикою АІ та людським мисленням у формуванні глобальних стратегій. Дилема довіри:	<i>Аналітична симуляція «Прогноз під сумнівом».</i> Учні / учениці отримують два прогнози щодо однієї події (міграція, енергетика, вибори, криза): один – згенерований АІ, другий – експертний. Завдання: визначити, де який; визначити сильні й слабкі сторони кожного, знайти ризики помилок, сформувати власну оцінку достовірності. <i>Кейс-дослідження «Приховане управління».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи й аналізують реальний або змодельований приклад використання АІ в політиці, війні або економіці. Завдання: з'ясувати, як алгоритм вплинув на рішення людей, хто контролює систему, які наслідки це має для демократії та безпеки. <i>Інтерактивна вправа «Людина vs Алгоритм».</i> Команди отримують однакову складну ситуацію (криза, конфлікт, економічний спад). Одна група діє за «логікою АІ» (дані, статистика,

		кому і в яких ситуаціях варто довіряти майбутнє.	ефективність), інша – за «логікою людини» (цінності, етика, довгострокові наслідки). Порівняння результатів і висновки про переваги й ризики кожного підходу. <i>Рефлексивно-аналітична вправа «Кому я довірю майбутнє?»</i> Учні / учениці формують власну позицію: у яких сферах можна покладатися на AI, а де рішення має залишатися за людиною. Аргументація з прикладами з політики, економіки, медицини та безпеки.
35	Після опрацювання теми учень / учениця: - виявляє відмінності інтерпретацій в історичних джерелах відповідно до їх місця, часу та обставин походження, авторства і мети створення [12 ГІО 3.1.1-1] - формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГІО 3.2.1-1] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і	Тема 6. Міжкультурний аналіз: особливості медіасистем у різних країнах. Історичні, політичні та культурні чинники формування медіа в різних державах. Вплив моделей медіа на суспільні цінності, громадську думку та міжкультурну комунікацію. Роль медіа у формуванні сучасної ідентичності. Прогнозування майбутніх змін у глобальному інформаційному просторі	<i>Аналітична кейс-вправа «Медіапортрет країни».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи й отримують картки, на яких зазначені різні країни (наприклад, США, Німеччина, Південна Корея, Україна, Катар). Необхідно проаналізувати типові медіа, рівень свободи слова, популярні платформи, стиль подачі новин. Формування порівняльної таблиці або висновку про вплив національної культури на медіа. <i>Рольова гра «Одна подія – різні інтерпретації».</i>

	припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - характеризує засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГІО 3.3.2-2 П] - зіставляє події, явища і процеси української та світової історії; визначає їх взаємовпливи [12 ГІО 4.1.3-2] - характеризує вплив технологій на життя людини та суспільства в минулому і тепер [12 ГІО 6.3.1-5]	та їхніх впливів на глобальний світ.	Учні / учениці обирають ролі (журналісти різних країн) та аналізують висвітлення однієї міжнародної події в медіа. Визначають відмінності й співпадіння у фактах, оцінках, емоційному забарвленні та пріоритетах. Обговорення. <i>Прогностична вправа «Медіа майбутнього».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи й створюють сценарій розвитку медіа в обраній країні на 20 років уперед. Аналізують вплив технологій, глобалізації та культурних змін. Презентація прогнозів і їх обґрунтування.
Модуль 8. Глобальні навички для майбутньої кар'єри. Професійна орієнтація.			
36	Після опрацювання теми учень / учениця: - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - розуміє і аналізує інформацію, записану	Тема 1. Глобальні компетенції та кар'єра: навички успіху у світовому професійному просторі. Глобальні компетенції як основа сучасної кар'єри: критичне мислення, міжкультурна комунікація, гнучкість, навчання впродовж життя, цифрова грамотність, відповідальність і саморозвиток.	<i>Аналітична вправа «Профіль глобального фахівця».</i> Учні / учениці створюють профіль спеціаліста майбутнього у вибраній сфері. Завдання: визначити ключові компетенції; пов'язати їх із глобальними трендами; оцінити власну готовність до цієї професії. <i>Вправа «Де працює ця компетенція?»</i> Учні / учениці об'єднуються в малі групи. Кожна група обирає одну глобальну

(передану) в різний спосіб, виявляє приховану та очевидну інформацію [12 СЗО 4.2.1-3] - демонструє вміння запобігати виникненню конфліктних ситуацій в команді, вирішує їх у разі виникнення, використовуючи ефективні методи [12 СЗО 4.7.1-2] - оцінює власні можливості, здібності, знання, вміння, ресурси, потреби та обмеження [12 СЗО 4.11.1-1] - аналізує та ухвалює рішення щодо власного освітньо-професійного розвитку з урахуванням імовірних обраних професій і можливостей подальшого навчання та розвитку кар'єри [12 СЗО 4.11.1-1 П] - ставить чіткі цілі щодо власного майбутнього та вибудовує стратегії досягнення їх [12 СЗО 4.6.2-1]	Взаємозв'язок особистих якостей, освітнього вибору та глобальних тенденцій ринку праці. Самоусвідомлення як інструмент професійного зростання: виявлення власних сильних сторін, інтересів, цінностей і ресурсів. Побудова індивідуальної освітньо-професійної траєкторії в умовах глобальної конкуренції та технологічних змін.	компетенцію (критичне мислення, комунікація, адаптивність, етика, цифрова грамотність тощо). Завдання: коротко визначити, де вона проявляється в кар'єрі, що відбувається без неї та як її можна розвивати. Презентація та обговорення відповідей. <i>Вправа «Моя траєкторія».</i> Учні / учениці аналізують власні інтереси, здібності та ресурси в умовах глобальної конкуренції й технологічних змін. Завдання: скласти персональну траєкторію розвитку «освіта, навички, досвід, можливості, ризики, альтернативи». У схемі необхідно передбачити вплив технологій і цифровізації, можливі зміни ринку праці, варіанти перекваліфікації. <i>Практикум «Компетенції в дії».</i> Робота з реальними вакансіями міжнародних компаній або програм. Завдання: виділити ключові вимоги; співвіднести їх із власними навичками; визначити зони розвитку. <i>Рефлексивна вправа «Мій розвиток»</i> Учні / учениці оцінюють власні навички (аналітичне мислення, комунікація, робота
--	---	--

			з інформацією), визначають зони розвитку та формують індивідуальні цілі навчання.
37	Після опрацювання теми учень / учениця: - аналізує пропозиції закладів освіти, критерії зарахування, аналізуючи різні джерела інформації [12 СЗО 4.11.1-2] - досліджує ринок праці на локальному рівні [12 СЗО 4.11.1-2 П] - планує різні варіанти освітньо-професійного шляху на основі балансу власних ресурсів і цінностей, інформації щодо ринку праці, аналізуючи наслідки власних рішень [12 СЗО 4.11.1-3] - аналізує варіанти власних рішень без впливу упереджень щодо професій і гендерно-рольових моделей [12 СЗО 4.11.1-4] - аналізує та ухвалює рішення щодо власного освітньо-професійного розвитку з урахуванням імовірних обраних професій і можливостей подальшого навчання та розвитку кар'єри	Тема 2. Світ професій. Аналізую, прогнозую, дію. Світ професій у контексті глобалізації, цифровізації та конкуренції. Що визначає успіх – спеціальність, мислення чи їх поєднання? Роль аналітичного, критичного й адаптивного мислення у професійному розвитку. Прогнозування власного кар'єрного шляху в умовах нестабільності, технологічних змін і трансформації ринку праці. Формування активної позиції: від аналізу можливостей – до усвідомленої дії.	<i>Аналітична вправа «Професії майбутнього та навички сьогодення».</i> Учні / учениці аналізують добірку сучасних і прогнозованих професій. Завдання: визначити, які компетенції є базовими для більшості сфер та чому саме мислення стає ключовим ресурсом. Обговорення. <i>Сценарна вправа «Мій шлях у 3-х варіантах».</i> Учні / учениці моделюють три кар'єрні сценарії: оптимістичний, реалістичний, ризиковий. Завдання: показати вплив технологій, глобальних процесів, упереджень, впливу соціуму і власних рішень на кожен варіант. <i>Дилемна дискусія «Професія чи мислення?»</i> Учні / учениці об'єднуються у три групи з різними позиціями: «Головне – правильна професія», «Головне – стиль мислення», «Важливе поєднання обох рівнів». Завдання: аргументувати позицію з прикладами глобальних тенденцій.

	[12 СЗО 4.11.1-1 П] - оцінює власні можливості, здібності, знання, вміння, ресурси, потреби та обмеження [12 СЗО 4.11.1-1]		<i>Рефлексивна вправа «Перший крок».</i> Учні / учениці визначають перспективний напрям власного освітньо-професійного розвитку з урахуванням прогнозів ринку праці, глобальних тенденцій і власних здібностей та інтересів. Далі кожен / кожна формулює один конкретний і реалістичний крок, який може здійснити протягом найближчого місяця (проходження онлайн-курсу, участь у проєкті чи конкурсі, подання заявки на програму, пошук наставника, створення власного портфоліо тощо). Після цього учні / учениці - визначають можливі перешкоди (часові, ресурсні, психологічні, інформаційні); - прогнозують ризики; - пропонують способи їх подолання. На завершення учень / учениця публічно формулює свій «перший крок» як особисте зобов'язання та коротко обґрунтовує його доцільність.
38	Після опрацювання теми учень / учениця: - оцінює власні можливості, здібності, знання, вміння,	Тема 3. AI та кар'єра: можливості, ризики, професійна відповідальність.	<i>Інтелектуальна вправа «Що я не довірю алгоритму».</i> Індивідуальна робота. Учні / учениці складають 2 списки:

ресурси, потреби та обмеження [12 СЗО 4.11.1-1] - аналізує пропозиції закладів освіти, критерії зарахування, аналізуючи різні джерела інформації [12 СЗО 4.11.1-2] - досліджує ринок праці на локальному рівні [12 СЗО 4.11.1-2 П] - планує різні варіанти освітньо-професійного шляху на основі балансу власних ресурсів і цінностей, інформації щодо ринку праці, аналізуючи наслідки власних рішень [12 СЗО 4.11.1-3] - ставить чіткі цілі щодо власного майбутнього та вибудовує стратегії досягнення їх [12 СЗО 4.6.2-1]	Вплив штучного інтелекту на трансформацію професій, вимог до фахівців і структури ринку праці. Зміна змісту праці, поява нових ролей, автоматизація рутинних завдань та зростання значення аналітичного, креативного й етичного мислення. Використання AI як інструменту професійного розвитку: персоналізоване навчання, аналіз ринку праці, підготовка резюме, планування кар'єрної траєкторії, оптимізація робочих процесів. Ризики надмірної залежності від алгоритмів у кар'єрних рішеннях. Професійна відповідальність та етика використання AI: межі автоматизації, збереження автономності мислення, роль людського контролю та критичного аналізу.	«Можу делегувати AI», «Не можу делегувати AI» (вибір професії, розвиток, оцінка себе, рішення про зміну сфери тощо). Потім пояснюють свої межі. <i>Стратегічна вправа «Залишитися цінним».</i> Учні / учениці отримують умову: «У вашій сфері 60% завдань автоматизовано». Завдання: розробити стратегію, як залишитися затребуваним (через нові ролі, через поєднання навичок, через людські компетенції). Обговорення. <i>Аналітична вправа «Алгоритм як філософія».</i> Учні / учениці отримують опис кар'єрного алгоритму (наприклад: система відбору кандидатів оцінює лише продуктивність, швидкість і економічну вигоду). Завдання: визначити, які цінності закладені в алгоритм; які цінності ігноруються або витісняються; як це вплине на структуру професій і кар'єрні можливості через 10–20 років. Наприкінці учні / учениці формулюють висновок: яку «філософію праці» формує цей алгоритм і чи готові вони працювати в такій системі?
---	--	---

39	Після опрацювання теми учень / учениця: - планує різні варіанти освітньо-професійного шляху на основі балансу власних ресурсів і цінностей, інформації щодо ринку праці, аналізуючи наслідки власних рішень [12 СЗО 4.11.1-3] - оцінює власні можливості, здібності, знання, вміння, ресурси, потреби та обмеження [12 СЗО 4.11.1-1] - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П] - аргументує потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства [12 ГЮ 6.2.1-2 П] - визначає цінності та потреби, пов'язані з різними сферами життя, саморозвитку і самореалізації для створення моделі власного майбутнього [12 СЗО 4.6.1-1]	Тема 4. Аналіз дискусійних питань: глобальні навички та професійний шлях на різних рівнях можливостей. Вплив соціального, економічного та територіального контексту на освітні й професійні можливості особистості. Нерівність стартових умов: громада, село, мале місто, мегаполіс, інша країна. Роль глобальних компетентностей (критичне мислення, адаптивність, цифрова грамотність, міжкультурна комунікація, здатність до навчання впродовж життя) у розширенні можливостей та подоланні обмежень. Порівняння зовнішніх ресурсів і внутрішніх чинників успіху: що є вирішальним – стартові умови чи стратегія мислення, здатність до адаптації та довгострокового планування? Формування відповідальної позиції щодо власного професійного розвитку в умовах глобальної	<i>Системна вправа «Різні старти – різні траєкторії».</i> Учні / учениці аналізують кілька змодельованих стартових позицій (село, мале місто, мегаполіс, інша країна). Завдання: визначити обмеження і ресурси кожного старту; показати, як глобальні навички можуть змінити траєкторію розвитку; сформулювати висновки щодо ролі мислення. <i>Дискусійна лабораторія «Ресурс чи стратегія?»</i> Учні / учениці працюють із тезою: «Професійний успіх визначає не стартовий ресурс, а стратегія мислення». Завдання: підготувати аргументи «за» і «проти»; використати приклади з глобального контексту; сформулювати власну позицію. <i>Концептуальна вправа «Міст можливостей».</i> Учні / учениці створюють модель переходу від обмежених умов до розширених можливостей. Завдання: визначити ключові навички-посередники; показати роль освіти, цифрових ресурсів, мобільності; представити модель у вигляді схеми.
----	---	---	---

		конкуренції та соціальної нерівності.	<i>Рефлексивна вправа «Внутрішні бар'єри».</i> Учні / учениці записують власні переконання, які, на їхню думку, обмежують їхній професійний розвиток («у мене не вийде», «це не для мене» тощо). Далі визначають джерело цих установок, перевіряють їх на реальність (аналізують, які реальні факти їх підтверджують, а які – спростовують) і переформулюють у конструктивну позицію. Наприкінці формують висновок, як мислення впливає на кар'єрні можливості.
40	Після опрацювання теми учень / учениця: - виявляє тенденції розвитку суспільства, характерні для певної епохи/періоду [12 ГІО 1.3.2-1] - прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГІО 6.3.1-2 П] - оцінює переваги і ризики ідей для вирішення екологічних, економічних, соціальних завдань державного та/або глобального рівня	Тема 5. Глобальні тренди та особиста стратегія дії. Глобальні тренди як чинники трансформації економіки, освіти, технологій, професій та суспільних моделей. Аналіз сучасних мегатрендів: цифровізація, штучний інтелект, демографічні зміни, мобільність, кліматичні трансформації, нові форми праці. Прогнозування розвитку трендів: які посиляться, які зміняться, які втратять актуальність. Формування власного плану дій, що містить	<i>Аналітично-прогностична вправа «Тренд у майбутньому».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи та обирають один глобальний тренд. Завдання: визначити його причини; описати вплив на професії та суспільство; спрогнозувати розвиток на 10-20 років. Обговорення. <i>Рефлексивна вправа «Готовність до майбутнього».</i> Учні / учениці оцінюють: наскільки їхні поточні навички відповідають глобальним трендам; що потрібно змінити;

	[12 ГІО 6.2.1-3] - ставить чіткі цілі щодо власного майбутнього та вибудовує стратегії досягнення їх [12 СЗО 4.6.2-1] - планує різні варіанти освітньо-професійного шляху на основі балансу власних ресурсів і цінностей, інформації щодо ринку праці, аналізуючи наслідки власних рішень [12 СЗО 4.11.1-3]	відповідь на глобальні зміни (адаптація, розвиток компетенцій, стратегічне мислення).	який перший стратегічний крок вони зроблять. <i>Стратегічна проектна справа «Мій план дій».</i> Індивідуальна робота. Учні / учениці формують короткий особистий план дій: які компетенції потрібно розвивати; які ресурси залучити; які ризики врахувати; які альтернативні сценарії можливі.
--	--	--	---

Модуль 9. Міжкультурне мислення.

41	Після опрацювання теми учень / учениця: - формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГІО 3.2.1-1] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П]	Тема 1. Перспективи і різні бачення: міжкультурна взаємодія у глобальному світі. Міжкультурна компетентність як основа ефективної комунікації в умовах глобалізації. Повага до культурного різноманіття як умова співпраці та запобігання конфліктам. Причини формування різних бачень світу: історичний досвід, цінності, традиції, соціальні норми, медіасередовище. Засади міжкультурної взаємодії: відкритість,	<i>Інтерактивна справа «Культурні фільтри».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи і описують, як одна ситуація сприймається в різних культурах. Завдання: визначити «культурні фільтри» сприйняття; проаналізувати можливі непорозуміння; запропонувати способи порозуміння. <i>Філософська справа «Межі толерантності».</i> Учні / учениці працюють із твердженням: «Повага до культури не означає погодження з усіма її нормами». Завдання: визначити, де проходить межа
----	--	--	--

	- обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2] - демонструє готовність виконувати різні командні ролі і завдання, об'єктивно оцінює власні сильні сторони, вміння, здібності щодо результативності командної роботи, зважаючи на обставини [12 СЗО 4.7.1-3] - розуміє і аналізує інформацію, записану (передану) в різний спосіб, виявляє приховану та очевидну інформацію [12 СЗО 4.2.1-3]	критичне мислення, усвідомлення упереджень. Формування здатності працювати в багатокультурному середовищі.	між повагою і критикою; навести приклади суперечливих ситуацій; сформулювати власну позицію. Відкрите питання: «Чи можна засуджувати культурну практику, не знецінюючи культуру?» <i>Аналітична вправа «Невидимі норми».</i> Учні / учениці аналізують повсякденні правила (спілкування, час, ієрархія, емоції). Завдання: визначити, які норми здаються «природними»; з'ясувати, як вони можуть виглядати ззовні; спрогнозувати наслідки непорозуміння. Відкрите питання: «Скільки в нашій поведінці вибору, а скільки – культури?» <i>Концептуальна вправа «Чужий погляд».</i> Учні / учениці аналізують власну культуру очима умовного «зовнішнього спостерігача». Завдання: описати сильні й проблемні сторони; виявити суперечності; сформулювати, що може бути неправильно зрозумілим. Відкрите питання: «Чи готові ми побачити себе так, як нас бачать інші?»
42	Після опрацювання теми учень / учениця:	Тема 2. Подолання культурних упереджень:	<i>Аналітична вправа «Хто виграє від упереджень».</i>

- формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГІО 3.2.1-1] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2] - розуміє і аналізує інформацію, записану (передану) в різний спосіб, виявляє приховану та очевидну інформацію [12 СЗО 4.2.1-3] - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - демонструє готовність виконувати різні командні ролі і завдання, об'єктивно оцінює власні сильні сторони, вміння, здібності щодо результативності командної роботи, зважаючи на обставини [12 СЗО 4.7.1-3]	мислення у глобальному світі. Механізми формування культурних упереджень у суспільстві, медіа, освіті та професійному середовищі. Соціальні, економічні й політичні інтереси, які підтримують і відтворюють стереотипи. Вплив упереджень на міжкультурну взаємодію, доступ до можливостей і професійну реалізацію. Толерантність як активна позиція: критичне осмислення, свідомий вибір і відповідальність за власні судження. Формування здатності протидіяти дискримінаційним моделям мислення.	Учні / учениці аналізують, кому вигідне існування певних культурних стереотипів. Завдання: визначити групи інтересів (медіа, політика, бізнес, спільноти); з'ясувати, як упередження використовуються для впливу; показати наслідки для суспільства. <i>Концептуальна вправа «Невидима ієрархія».</i> Учні / учениці досліджують, як у різних культурах формується «ієрархія цінності» людей. Завдання: виявити, які групи вважаються «нормою», а які – «іншими»; проаналізувати джерела цих уявлень (наприклад, реклама, новини, підручники, соцмережі, фільми); визначити ризики для рівності можливостей. <i>Інтелектуальна вправа «Деконструкція образу».</i> Робота з популярними образами в медіа, фільмах, соцмережах. Завдання: розкласти образ на складові; визначити приховані повідомлення; з'ясувати, як вони впливають на сприйняття культур. <i>Рефлексивна вправа «Мої сліпи зони».</i> Індивідуальна робота. Завдання: визначити власні
---	---	--

			неусвідомлені упередження; простежити їх походження; сформулювати стратегію самокорекції мислення.
43	Після опрацювання теми учень / учениця: - аналізує варіанти власних рішень без впливу упереджень щодо професій і гендерно-рольових моделей [12 СЗО 4.11.1-4] - визначає цінності та потреби, пов'язані з різними сферами життя, саморозвитку і самореалізації для створення моделі власного майбутнього [12 СЗО 4.6.1-1] - визначає різницю між соціальною, культурною і економічною цінністю [12 СЗО 4.6.1-2] - оцінює власну громадянську позицію, стереотипи, упередження і чинники впливу на їх формування [12 ГЮ 5.1.1-2 П] - доводить негативний вплив соціальних упереджень на забезпечення миру, стабільності, прав людини	Тема 3. Ціннісні орієнтири та межі вибору: стійкість, компроміс і відповідальність у міжкультурній взаємодії. Ціннісні орієнтири як основа особистих і професійних рішень у глобальному середовищі. Взаємодія різних систем цінностей у міжкультурному просторі: причини конфліктів, непорозуміння і компромісів. Межі толерантності: де можливий діалог, а де необхідний захист принципів і гідності. Баланс між відкритістю до іншого та збереженням власної ідентичності. Формування етичної стійкості як здатності діяти відповідально в умовах ціннісної невизначеності.	<i>Аналітична вправа «Лінія компромісу».</i> Учні / учениці працюють із різними ціннісними твердженнями (про свободу, рівність, відповідальність, приватність тощо). Завдання: розмістити їх на шкалі: «можу прийняти – можу обговорювати – не можу прийняти»; обґрунтувати свою позицію; проаналізувати причини розбіжностей у групі. <i>Концептуальна вправа «Ціннісне ядро».</i> Індивідуальна робота. Учні / учениці визначають: 5 принципів, від яких вони не готові відмовитися; 3 принципи, щодо яких можливий компроміс; 2, які можуть змінюватися з досвідом. Аналіз, як це вплинуло би на міжкультурну взаємодію. <i>Інтелектуальна вправа «Конфлікт цінностей».</i> Учні / учениці аналізують ситуації, у яких стикаються різні системи цінностей (традиція / права людини, лояльність / свобода слова, ефективність /

	[12 ГІО 5.3.2-1 П] - знає сучасні стратегії і тактики комунікації для порозуміння в спілкуванні з метою досягнення позитивних результатів для безпеки та добробуту [12 СЗО 4.4.1-1]		справедливість). Завдання: визначити, які саме цінності вступають у конфлікт; пояснити, чому обидві сторони вважають свою позицію правильною; знайти варіанти рішень без повного заперечення однієї зі сторін; оцінити довгострокові наслідки кожного варіанту. <i>Рефлексивний тренінг «Стійкість чи жорсткість?»</i> Учні / учениці працюють із кількома ситуаціями міжкультурної незгоди. Індивідуально визначають свою реакцію: жорсткість, сумнів або відкритість. Далі аналізують: що саме викликає жорсткість (цінність чи емоція) та формують висновок: коли жорсткість пов'язана з принципами – її можна усвідомлено захищати, коли вона викликана емоціями – її можна контролювати й переосмислювати.
44	Після опрацювання теми учень / учениця: - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації	Тема 4. Креативне мислення та емоційний інтелект як інструменти міжкультурної взаємодії. Креативне мислення як здатність виходити за межі стереотипних моделей сприйняття та рішень у глобальному середовищі. Роль творчого підходу у вирішенні міжкультурних	<i>Аналітично-творча вправа «Одна проблема – п'ять культурних рішень».</i> Учні / учениці отримують глобальну проблему (міграція, екологія, нерівність, цифрова безпека). Завдання: запропонувати рішення з позиції різних культур; проаналізувати відмінності підходів; визначити, які

[12 ГІО 3.2.1-1] - обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2] - прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4] - демонструє готовність виконувати різні командні ролі і завдання, об'єктивно оцінює власні сильні сторони, вміння, здібності щодо результативності командної роботи, зважаючи на обставини [12 СЗО 4.7.1-3] - демонструє вміння самопрезентації і використання тактик ефективної комунікації під час співбесіди та ділової комунікації [12 СЗО 4.4.1-1 П]	конфліктів, побудові партнерства та інноваційній співпраці. Емоційний інтелект як чинник ефективної комунікації, лідерства й дипломатії в багатокультурному просторі. Емпатія як інструмент розуміння, довіри та запобігання ескалації конфліктів. Межа між емпатією та втратою стійкості. Формування здатності поєднувати раціональність, креативність, емоційну чутливість та ціннісну стійкість у прийнятті рішень.	причини відмінностей у сприйнятті проблеми. Мінідискусія. <i>Емоційно-аналітична вправа «Читання між рядками».</i> Учні / учениці аналізують тексти, виступи або повідомлення (проголошені представниками різних культур на спільному заході). Завдання: визначити емоційні сигнали; виявити приховані напруження; пояснити можливі причини. <i>Концептуальна вправа «Емпатія як дипломатична стратегія».</i> Учні / учениці працюють із міжнародними конфліктними ситуаціями. Завдання: описати позицію кожної сторони зсередини; визначити точки дотику; запропонувати емпатійно орієнтоване рішення; пояснити, у яких позиціях компроміс неможливий і чому. Роздум: де проходить межа між розумінням іншого і відмовою від власних принципів. <i>Інтелектуальна групова вправа «Вийти за межі».</i> Учні / учениці отримують складну міжкультурну дилему з обмеженими ресурсами. Завдання: знайти нестандартне рішення; пояснити логіку
---	---	---

			вибору; оцінити соціальні наслідки. Обговорення.
45	Після опрацювання теми учень / учениця: - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - знає сучасні стратегії і тактики комунікації для порозуміння в спілкуванні з метою досягнення позитивних результатів для безпеки та добробуту [12 СЗО 4.4.1-1] - формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГІО 4.2.1-1 П] - формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГІО 3.2.1-1] - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - демонструє вміння запобігати виникненню конфліктних ситуацій в команді, вирішує їх у разі виникнення, використовуючи ефективні методи	Тема 5. Кейс-симуляція міжнародної команди: комунікація, інтереси та спільні рішення у глобальному середовищі. Міжнародна команда як модель сучасної професійної та громадянської взаємодії. Поеднання різних культурних стилів мислення, цінностей, комунікації та стратегій ухвалення рішень. Вплив культурних відмінностей, ресурсної нерівності та інтересів сторін на співпрацю. Формування навичок діалогу, компромісу, лідерства та відповідальності в багатокультурному середовищі.	<i>Підготовча вправа «Позиція і контекст».</i> Учні / учениці отримують ролі членів міжнародної команди (представники різних країн, організацій, культурних середовищ). Завдання: проаналізувати свою роль, інтереси, обмеження та ресурси; визначити власні пріоритети; спрогнозувати можливі точки конфлікту; підготувати коротку позиційну заяву. Формування усвідомлення, що кожна сторона діє з власного контексту. <i>Симуляційна вправа «Спільне рішення».</i> Учні / учениці працюють у форматі міжнародної робочої зустрічі. Умова: команда має виробити спільне рішення щодо глобальної проблеми (екологія, гуманітарна допомога, освіта, міграція, цифрова безпека тощо). Завдання: представити позиції сторін; вести переговори; шукати компроміси; ухвалити узгоджене рішення; аргументувати його. Після симуляції – коротка рефлексія: що допомогло або завадило домовленості.

	[12 СЗО 4.7.1-2] - демонструє вміння самопрезентації і використання тактик ефективної комунікації під час співбесіди та ділової комунікації [12 СЗО 4.4.1-1 П]		
Модуль 10. Моя позиція в глобальному світі.			
46	Після опрацювання теми учень / учениця: - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2] - формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГІО 4.2.1-1 П] - формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГІО 3.2.1-1] - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П]	Тема 1. Міжнародний дослідницько-проектний модуль «Глобальний виклик – аналіз, дія, відповідальність – моя позиція» (IB-style). Комплексне осмислення глобальної проблеми через дослідження, аналіз, прогнозування та аргументовану публічну позицію. Творче моделювання можливих сценаріїв розвитку подій з урахуванням соціальних, політичних, економічних і культурних чинників. Проведення дослідження глобальної проблеми, написання дослідницької роботи та звіту. Презентація результатів на учнівському форумі як форма громадянської та інтелектуальної участі.	<i>Підготовча вправа «Дослідження глобальної дилеми».</i> Учні / учениці обирають глобальну проблему (клімат, війна, міграція, технології, нерівність, безпека тощо). Завдання: визначити суть дилеми та сторони конфлікту; проаналізувати інтереси учасників; зібрати аргументи з різних джерел; сформулювати ключове дослідницьке питання; підготувати структуру виступу. Результат: аналітичний план проекту. <i>Міжнародний дослідницько-проектний модуль «Глобальний виклик – аналіз, дія, відповідальність».</i> Учні / учениці обирають глобальну проблему, формулюють дослідницьке питання, аналізують міжнародні звіти, індекси та візуалізовані статистичні матеріали (інфографіку,

	- демонструє вміння самопрезентації і використання тактик ефективної комунікації під час співбесіди та ділової комунікації [12 СЗО 4.4.1-1 П]	Формування відповідальності за власні судження та рішення в глобальному контексті.	діаграми, порівняльні таблиці (економічні, соціальні, екологічні показники), формують мапу зв'язків чи схему, визначають роль людини в системі. Підсумковим результатом є індивідуальна дослідницька робота обсягом 2500–4000 слів та звіт про реалізацію соціально орієнтованого мініпроєкту (оцінювання здійснюється за критеріями: формулювання проблеми; аналіз джерел; аргументація; практичний компонент; презентація результатів; окремі роботи можуть проходити консультаційний й розгляд із залученням партнерських організацій). Учні / учениці презентують результати публічно у форматі учнівського форуму (на рівні школи / громади / області / всеукраїнського або міжнародного). Рефлексивна оцінка результатів дослідження: учні / учениці аналізують власний внесок, складність виконаних завдань, ефективність обраних підходів та визначають напрями подальшого розвитку. <i>Рефлексивна вправа «Підсумок другого року».</i> Учні / учениці письмово формулюють, як отриманий досвід вплине на подальше
--	---	---	--

			навчання й життєві рішення. Підсумкове питання: «Як цей курс вплинув на мою позицію в глобальному світі?»
12 КЛАС. «Глобальне мислення як інструмент дії»			
Модуль 11. Системне мислення та глобальні процеси.			
47	Після опрацювання теми учень / учениця: - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - виявляє стереотипні судження в джерелі, визначає мотиви автора, які вплинули на інтерпретацію ним минулого/сучасності [12 ГІО 3.2.1-1 П] - формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГІО 3.2.1-1] - характеризує засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГІО 3.3.2-2 П] - обґрунтовано оцінює історичну і суспільно значущу інформацію за	Тема 1. Приховані механізми світу: що насправді формує глобальні зміни. Приховані економічні, політичні, інформаційні та технологічні механізми як основа функціонування сучасного світу. Взаємодія формальної влади, неформальних мереж впливу, корпорацій, медіа та алгоритмів. Причини приховування процесів: контроль ресурсів, формування громадської думки, управління поведінкою. Етичний вимір прихованого впливу: межа між управлінням, маніпуляцією та відповідальністю. Формування здатності бачити невидимі структури та усвідомлено взаємодіяти з ними.	<i>Проектна вправа «Хто керує процесом?»</i> Учні / учениці об'єднуються у групи й аналізують один глобальний процес (енергетика, медіа, штучний інтелект, міграція, фінанси). Завдання: визначити ключових акторів; виявити приховані інтереси; показати, як формується вплив; оцінити роль громадян у цій системі. <i>Концептуальна вправа «За лапштунками події».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи й отримують реальну світову подію. Завдання: відокремити офіційну версію; проаналізувати альтернативні інтерпретації; визначити можливі приховані інтереси; сформулювати власний висновок. <i>Дослідницька вправа «Архітектура мого мислення».</i> Індивідуальний когнітивний аналіз. Учень / учениця обирає 3 власні сильні переконання

	самостійно визначеними критеріями [12 ГІО 3.2.2-1 П] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3]		(про успіх, гроші, країни, людей, технології, майбутнє). Завдання: відстежити: де і коли я вперше це почув(ла); визначити, хто був джерелом (людина, медіа, школа, блогер, культура); проаналізувати: кому вигідно, щоб я так думав(ла); знайти альтернативні погляди; оцінити: це мій досвід чи імплантована ідея? Формулювання одного принципу власного «інтелектуального суверенітету».
48	Після опрацювання теми учень / учениця: - прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГІО 6.3.1-2 П] - прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4] - оцінює історичні процеси на основі їх передумов, перебігу і результатів [12 ГІО 4.1.3-1] - систематизує соціальну і історичну інформацію (за самостійно обраними критеріями) в таблиці, діаграми, графіки тощо	Тема 2. Ефект доміно у глобальному світі: як ланцюгові події запускаються, поширюються та можуть бути зупинені. Ефект доміно як механізм поширення економічних, політичних, екологічних та інформаційних криз у глобальній системі. Аналіз реальних прикладів ланцюгових реакцій (фінансова криза 2008 року, пандемія COVID-19, енергетична криза, інформаційні кампанії тощо). Роль окремої людини, спільнот і держав у запуску, прискоренні або зупиненні системних	<i>Стратегічна симуляція «Момент вибору».</i> Учень / учениця працює з реальною життєвою ситуацією (можливість, ризик, тиск середовища, моральна дилема). Сценарій змінюється в процесі: з'являються нові умови та наслідки. Завдання: швидко обрати стратегію дії; передбачити короткі й віддалені наслідки; скоригувати рішення після нової інформації; обґрунтувати власний вибір. Фінальна рефлексія: «Яким / якою лідером / лідеркою я стаю у момент, коли ніхто не підказує?» <i>Стратегічна симуляція «Переломний момент».</i>

	[12 ГІО 4.1.1-1] - аргументує потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства [12 ГІО 6.2.1-2 П] - моделює варіанти власної участі в розв'язанні проблем державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3 П]	процесів. Формування відповідального мислення: як своєчасне втручання може змінити хід подій.	Клас працює як кризовий штаб. Сценарій розгортається поетапно: кожні 10 хвилин з'являються нові дані (економічний обвал, кібератака, міграційний сплеск, екологічна аварія). Завдання: визначити критичну точку, де ще можна змінити хід подій; ухвалити три першочергові рішення під тиском часу; спрогнозувати другорядні наслідки кожного рішення; аргументувати, чому обрана стратегія не посилить кризи через 6-12 місяців. Фінальний етап – публічний захист: «Ми не просто реагували – ми змінювали траєкторію системи».
49	Після опрацювання теми учень / учениця: - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГІО 3.2.1-1] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і	Тема 3. Формування глобальної логіки мислення: як створюється здатність бачити систему та діяти стратегічно. Глобальна логіка не як знання про світ, а як внутрішня модель мислення. Як формується здатність бачити зв'язки, довгі наслідки, приховані механізми? Чому одні люди мислять фрагментами, а інші – системами?	<i>Ментальний експеримент «Світ без моєї дії».</i> Учень / учениця обирає одну свою регулярну дію (навчання, волонтерство, контент, споживання, комунікація, проєкт). Завдання: змодельовати, що зміниться, якщо я перестану це робити на рік; простежити ланцюг наслідків: для людей, спільноти, системи; визначити, де мій вплив був непомітний, але критичний; сформулювати: ким я є в цій системі – суб'єктом чи об'єктом. Висновок:

	припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - досліджує необхідність навчання впродовж життя для професійного розвитку [12 СЗО 4.1.1-2 П] - прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4] - моделює варіанти власної участі в розв'язанні проблем державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3 П]	Розвиток мислення, що дозволяє не реагувати, а конструювати реальність.	усвідомлення власної системної ваги. <i>Концептуальна лабораторія «Світ без ілюзій».</i> Учні / учениці порівнюють публічну риторику і реальну логіку події. Завдання: виписати офіційні пояснення; знайти економічні, ресурсні, технологічні мотиви; визначити, що замовчується; сформулювати «неофіційну» модель процесу. Висновок: як відрізнити наратив від механізму. <i>Інтелектуальна лабораторія «Творці реальності».</i> Учні / учениці отримують завдання «спроєктувати» соціальну систему (платформу, школу, місто, онлайн-спільноту). Завдання: задати правила гри; передбачити побічні ефекти; знайти точки зловживання; переробити систему для стійкості. Мета: відчуття, що мислення формує середовище.
50	Після опрацювання теми учень / учениця: - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і	Тема 4. Візуалізація системних зв'язків: моделювання прихованої логіки глобальних процесів. Візуалізація як інструмент розуміння прихованих механізмів, прогнозування	<i>Творча лабораторія «Карта невидимих зв'язків».</i> Учні / учениці обирають глобальний процес (міграція, енергетика, AI, війна, клімат). Завдання: створити візуальну карту впливів; позначити ключові вузли; показати

	пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2] - прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4] - моделює варіанти власної участі в розв'язанні проблем державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3 П]	наслідків і прийняття стратегічних рішень. Розвиток уміння бачити цілісну картину процесів, а не окремі фрагменти подій. Формування навички пояснювати глобальні явища через структуровані моделі та аргументацію.	приховані залежності; пояснити логіку схеми. <i>Концептуальна вправа «Система в символах».</i> Індивідуальна робота. Завдання: передати глобальний процес через символи, кольори, просторові зв'язки; пояснити вибір елементів; показати приховану логіку. <i>Візуальна симуляція «Частина замість цілого».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи. Кожна група отримує лише фрагмент глобальної карти процесу (економіка / медіа / ресурси / політика / технології). Повної картини не має ніхто. Завдання: створити власну візуальну модель процесу на основі обмежених даних; представити її як «повну істину»; зіставити всі карти в єдину систему; проаналізувати, що було спотворено, втрачено або перебільшено. Фінальний акцент: «Чому люди, маючи різні частини реальності, вважають себе правими – і як із цього народжуються конфлікти?»
51	Після опрацювання теми учень / учениця:	Тема 5. Помилки як когнітивні пастки глобального мислення: фрагментарність,	<i>Інтелектуальний експеримент «Помилка, що коштувала дорого».</i>

- характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГІО 3.2.1-1] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - оцінює переваги і ризики ідей для вирішення екологічних, економічних, соціальних завдань державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3]	короткостроковість і ілюзія простих рішень. Типові помилки мислення у процесі аналізу глобальних процесів і прийняття рішень. Вплив фрагментарного сприйняття, короткострокової логіки та спрощених моделей на розвиток соціальних, економічних і політичних систем. Розвиток здатності формувати цілісне системне бачення.	Учні / учениці аналізують реальний приклад глобальної управлінської, економічної або технологічної помилки. Завдання: визначити тип мислення, що призвів до помилки; виявити ігноровані фактори; запропонувати альтернативну логіку рішення. <i>Симуляція «Просте рішення – складні наслідки»</i> Учні / учениці об'єднуються у команди. Кожна команда отримує реальну проблему (фейки в соцмережах, нестача енергії тощо). Завдання: запропонувати швидко «просте» рішення; отримати додаткові умови (бюджет, протести, інтереси бізнесу, закони); змінити рішення з урахуванням нових факторів; порівняти обидві версії. Підсумок: чому прості рішення часто не працюють. <i>Підсумковий тренінг «Як я думаю тепер».</i> Учень / учениця відповідає письмово на одні й ті самі запитання «до» і «після» модуля: «Коли бачу проблему, я шукаю швидке рішення чи аналізую кілька причин?», «Думаю лише про зараз чи про довгострокові наслідки?», «Довіряю першому джерелу чи перевіряю різні позиції?», «Реагую емоційно чи обдуманно?». Далі учень /
---	--	---

			учениця порівнює відповіді та визначає: що змінилося в моєму мисленні; яку помилку я тепер помічаю; який тип мислення використовую. Підсумок: формулює 3 власні правила системного мислення і коротко презентує їх.
Модуль 12. Створюючи майбутнє. Сценарне мислення.			
52	Після опрацювання теми учень / учениця: - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4] - моделює варіанти власної участі в розв'язанні проблем державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3 П]	Тема 1. Альтернативні світові сценарії: моделювання можливих шляхів розвитку людства. Сценарне мислення як інструмент аналізу майбутнього в умовах невизначеності. Вплив технологій, демографії, ресурсів, культури, політики та клімату на формування траєкторій розвитку людства. Розвиток здатності бачити «слабкі сигнали», переломні моменти та приховані тенденції. Формування відповідальності за вплив на вибір сценарію через особисті та колективні рішення.	<i>Мікросимуляція «60 секунд у майбутньому».</i> Учень / учениця за 60 секунд описує один можливий світ через 15 років (освіта, робота, технології, спілкування, безпека). Завдання: визначити 3 ключові зміни; назвати 1 ризик і 1 можливість; пояснити, яке рішення сьогодні це запустило. У парах учні / учениці порівнюють сценарії та роблять висновок: як різні вибори формують різні майбутні реальності. <i>Стратегічна симуляція «Розрив реальності».</i> Учні / учениці отримують несподівану глобальну зміну (технологічний прорив, ресурсний дефіцит, політичний злам). Завдання: перебудувати модель світу за нових умов; знайти нові центри впливу; пояснити, хто виграє і хто втрачає; обґрунтувати нову логіку

			системи. Формування мислення в умовах радикальної нестабільності. <i>Аналітичний експеримент «Майбутнє без очевидних рішень».</i> Учні / учениці працюють із проблемою, де немає «правильної відповіді» (AI і зайнятість, клімат і економіка, біоетика). Завдання: сформувати кілька суперечливих сценаріїв; оцінити їхні моральні, соціальні, технологічні наслідки; захистити один сценарій. Розуміння відповідальності за вибір майбутнього. <i>Рольова симуляція «Люди з майбутнього».</i> Учні / учениці отримують ролі представників різних версій людства через 20 років: громадяни «цифрової держави», працівники у світі повної автоматизації, мешканці кліматично нестабільного регіону, біоінженерно модифіковані люди, активісти руху «повільного розвитку», представники покоління без постійної професії. Сценарій: на міжнародному форумі обговорюють, який шлях розвитку обрати сьогодні. Завдання: описати свій спосіб життя; пояснити, які рішення
--	--	--	---

			минулого його створили; аргументувати, чому саме цей сценарій варто підтримати або змінити; знайти точки компромісу. Висновок: майбутнє – це наслідок наших теперішніх виборів.
53	Після опрацювання теми учень / учениця: - зіставляє прогнозовані та непрогнозовані життєві ситуації [12 СЗО 2.1.1-1] - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - досліджує необхідність навчання впродовж життя для професійного розвитку [12 СЗО 4.1.1-2 П] - прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4]	Тема 2. Творче моделювання «What if...»: проєктування альтернативних траєкторій розвитку глобальних систем. Метод «what if» як інструмент дослідження невизначеності, нелінійних змін і точок перелому у світових процесах. Майбутнє як поле боротьби ідей, інтересів і рішень, а не лінійний процес. Вивчення впливу технологічних, політичних, екологічних і соціокультурних чинників на трансформацію світових систем. Формування здатності використовувати сценарне мислення для стратегічних рішень в умовах ризику та нестабільності.	<i>Стратегічна симуляція «Світ без... / Світ із...»</i> Групова робота. Учні / учениці працюють зі сценаріями типу: світ без нафти; світ без національних кордонів; світ із повною автоматизацією; світ без соціальних мереж. Завдання: побудувати модель функціонування такого світу; визначити нові центри впливу; оцінити ризики і вигоди; презентувати систему (з аналізом впливу змін на глобальному, державному та місцевому рівнях). Визначення взаємозв'язків між глобальними процесами та їхніми наслідками для суспільства, держав і повсякденного життя людей. <i>Інтелектуальний тренінг «Що вважається неможливим?»</i> Учні / учениці визначають 5 тверджень про світ, які сьогодні здаються «очевидними» (наприклад, держави залишаться основною формою організації світу; економіка завжди зростатиме; люди завжди працюватимуть

		тощо). Завдання: перевірити, чому це здається незмінним; змодельовати світ, де це припущення не працює; визначити, які сили підтримують віру в його «неминучість». Підсумок: руйнування мисленнєвої інерції. <i>Експеримент «Помилка прогнозу».</i> Учні / учениці отримують історичні прогнози, які не справдилися (кінець історії, відсутність інтернету, вічність друкованих ЗМІ тощо). Завдання: визначити, які припущення були хибними; сформулювати власний прогноз; навмисно знайти в ньому слабкі місця; змодельовати альтернативний розвиток. Розуміння сценарного мислення як інструменту сумніву. <i>Провокаційна лабораторія «Світ, який ми не обрали».</i> Учні / учениці працюють із ідеєю, яка могла стати глобальною нормою, але не стала (інша економічна система, інша модель демократії, інша енергетика). Завдання: з'ясувати, чому саме цей шлях не переміг; змодельовати, що змінилося б, якби він реалізувався; визначити, хто виграв би і хто програв.
--	--	---

			Висновок: майбутнє – це наслідок боротьби альтернатив.
54	Після опрацювання теми учень / учениця: - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2] - прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4] - розуміє і аналізує інформацію, записану (передану) в різний спосіб, виявляє приховану та очевидну інформацію [12 СЗО 4.2.1-3] - ставить чіткі цілі щодо власного майбутнього та вибудовує стратегії досягнення їх [12 СЗО 4.6.2-1]	Тема 3. AI-моделювання майбутнього: аналіз алгоритмічного прогнозування. AI як система прогнозування глобальних процесів: економіки, клімату, міграції, безпеки, ринку праці. Моделювання майбутнього як нова форма впливу на рішення держав, корпорацій і суспільства. Просте передбачення чи побудова ймовірних траєкторій розвитку системи на основі даних минулого і поточних змін. Чи є прогноз нейтральним? Хто формує вихідні дані? Переваги AI-моделювання: масштаб, швидкість, багатофакторність, раннє виявлення ризиків. Обмеження: похибка даних, алгоритмічні упередження, ілюзія точності, непередбачувані події, людський фактор. Етична відповідальність за використання алгоритмічних прогнозів у прийнятті рішень.	<i>Практична вправа «Я – алгоритм».</i> Учні / учениці отримують однаковий набір даних (економіка, клімат, ринок праці тощо). На першому етапі учень / учениця уявляє себе AI та будує прогноз лише на основі цифр і фактів. Потім ознайомлюється з реальним AI-прогнозом. Порівнює власний результат із алгоритмічним. Визначає, де на його прогноз вплинули особисті уявлення, емоції, очікування, вибір даних (людський фактор). <i>Дискусійна вправа «Людина чи алгоритм?»</i> Учні / учениці об'єднуються у групи та отримують кілька прогнозів розвитку однієї ситуації, серед яких є реальні AI-прогнози та прогнози, складені людьми. Аналізують стиль, логіку, використання даних, рівень емоційності та припущень; визначають, який текст створений алгоритмом, а який людиною, та аргументують свій вибір. <i>Аналітична вправа «Збери майбутнє з даних».</i>

			Учні / учениці об'єднуються у групи. Усі отримують один список показників на папері (освіта, зарплати, міграція, технології, безпека, екологія, ціни, здоров'я, інвестиції тощо). Завдання кожної групи: обрати лише 5 показників, які вони «дадуть алгоритму», щоб спрогнозувати майбутнє (наприклад, роботи або міста через 5 років). Після вибору група на аркуші будує лінію часу і описує, як ці дані змінять життя людей. Потім групи порівнюють результати і обговорюють, чому з однієї реальності вийшли різні траєкторії та як вибір даних формує майбутнє.
55	Після опрацювання теми учень / учениця: - прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4] - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - оцінює історичні процеси на основі їх передумов, перебігу і результатів [12 ГІО 4.1.3-1]	Тема 4. Ланцюг «Минуле, сьогодення, майбутнє»: як рішення формують траєкторію світу. Зв'язок між історичними подіями, сучасними викликами та майбутніми сценаріями розвитку суспільства. Поняття «траєкторії розвитку». Точки вибору, переломні моменти та ефект «відкладеної дії». Роль особистої, колективної та державної відповідальності у формуванні майбутнього. Майбутнє як наслідок системних рішень,	<i>Мозковий штурм «Ти в історії».</i> Учень / учениця тягне картку з реальною ситуацією: 1991 – розпад СРСР; 2008 – фінансова криза; 2014 – війна; 2020 – пандемія; 2024 – III в масовій освіті; кліматична політика сьогодні. Йому дають роль: урядовець / власник бізнесу / вчений / громадянин / журналіст. Він / вона має прийняти одне рішення за 3 хвилини. Потім класу зачитують реальні наслідки цього періоду. Аналіз: що я міг би зробити, навіщо і як?

	- систематизує соціальну і історичну інформацію (за самостійно обраними критеріями) в таблиці, діаграми, графіки тощо [12 ГЮ 4.1.1-1]	випадкових подій або їх поєднання. Межа між керованими процесами та непередбачуваними змінами.	<i>Аналітична інтеактивна вправа «Невидима траєкторія».</i> На дошці записується одне сучасне рішення (наприклад, масове впровадження AI в освіті), після чого учні / учениці по черзі додають його наслідки на різних часових рівнях: найближчі зміни, структурні перетворення суспільства та довгострокові цивілізаційні ефекти, вибудовуючи спільний ланцюг від сьогодення до віддаленого майбутнього; визначають момент, коли процес стає некерованим, і формулюють висновок про те, як невеликий вибір запускає незворотну траєкторію розвитку світу. <i>Концептуальна вправа «Детективи часу».</i> Учні / учениці отримують сучасну глобальну проблему або тренд (AI, війни, клімат, міграцію, цифрову залежність) і працюють як «детективи часу»: шукають у минулому приховані рішення, помилки, компроміси й технологічні злами, які запустили цю ситуацію, поєднують їх із теперішніми подіями та прогнозують, у що це переросте далі, відкриваючи для себе, що майбутнє починається задовго до того,
--	---	---	--

			як більшість людей його помічає.
56	Після опрацювання теми учень / учениця: - прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4] - систематизує соціальну і історичну інформацію (за самостійно обраними критеріями) в таблиці, діаграми, графіки тощо [12 ГІО 4.1.1-1] - аналізує взаємодію факторів у надзвичайних і небезпечних життєвих ситуаціях [12 СЗО 2.2.1-2] - визначає ймовірну модель розвитку небезпечних ситуацій та їх наслідків природного, техногенного, соціального і воєнного характеру на основі встановлення причинно-наслідкових зв'язків [12 СЗО 2.2.2-1]	Тема 5. Мегатренди сучасності: павутина глобальних трансформацій. Мегатренди як довгострокові процеси, що змінюють економіку, технології, політику, культуру і спосіб життя людей у всьому світі. Відмінність між окремими подіями та системними змінами. Приховані мегатренди: зростання ролі даних і алгоритмів, концентрація впливу великих платформ, зміна природи праці, ослаблення традиційних інституцій, інформаційна фрагментація, нові форми нерівності. Майбутнє як результат взаємодії процесів, які більшість людей не помічає щодня.	<i>Мінівправа «Тренд чи мегатренд?»</i> Учні / учениці отримують перелік явищ (соцмережі, штучний інтелект, дистанційна освіта, блогери, електромобілі, метавсесвіт, старіння населення, кліматичні зміни) і розподіляють їх на тренди та мегатренди, аргументуючи, які з них є тимчасовими проявами, а які – частиною глибинних глобальних процесів. Обговорення. <i>Візуалізація «Вплив трендів».</i> Учні / учениці обирають один мегатренд (наприклад, алгоритми) і на великому аркуші малюють карту його впливу на різні сфери життя: навчання, роботу, спілкування, вибір інформації, політику, фінанси. Стрілками показують, як один тренд впливає на інші. <i>Інтерактивна вправа «Павутина світу».</i> Учні / учениці стають у коло. Кожен / кожна отримує роль: освіта, бізнес, клімат, AI, держава, медіа, міграція, здоров'я, енергетика. Між ними натягуються нитки (або уявні зв'язки), що показують

			взаємозалежність. Учитель «рухає» один елемент (наприклад, кризу енергії), і учні / учениці демонструють, як це впливає на всі інші сфери. Формується відчуття, що світ – це єдина система.
57	Після опрацювання теми учень / учениця: - прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - систематизує соціальну і історичну інформацію (за самостійно обраними критеріями) в таблиці, діаграми, графіки тощо [12 ГІО 4.1.1-1] - досліджує прогнозовані та непередбачені небезпечні ситуації з використанням різних джерел інформації та знань з різних галузей [12 СЗО 2.1.1-1 П] - досліджує необхідність навчання впродовж життя для професійного розвитку	Тема 6. Сигнали майбутнього: бачу, аналізую, усвідомлюю. Розвиток концептуального мислення. Слабкі сигнали як ранні прояви майбутніх змін у технологіях, культурі, економіці та суспільстві. Методи спостереження, відбору та інтерпретації сигналів у глобальному інформаційному просторі. Концептуальне мислення як здатність поєднувати окремі факти у смислові моделі та цілісні прогнози. Формування вміння бачити за подіями довгострокові тенденції, приховані можливості, сигнали майбутніх змін, і перетворювати спостереження на усвідомлені рішення.	<i>Вправа «Упорядкування хаосу».</i> Учні / учениці отримують набір розрізнених фактів (новини, статистику, події, цитати). Їхнє завдання – об'єднати їх у логічну схему: що з чим пов'язано, яка тенденція формується, до чого це може призвести. Кожна група презентує власну концептуальну модель розвитку ситуації. <i>Аналітичний проєкт «Полювання на сигнали».</i> Протягом теми учні / учениці фіксують незвичні явища у новинах, соцмережах, технологіях, поведінці людей, економіці (дивні стартапи, нові звички, несподівані рішення компаній, зміни у мовленні, культурі, навчанні). У класі вони презентують свої знахідки, пояснюють, чому вважають їх сигналами, і формують спільну карту можливих майбутніх змін.

	[12 СЗО 4.1.1-2 П]		<i>Фінальна рефлексивна сценарна вправа «Світ, який ми створюємо».</i> Учням / ученицям пропонується фраза: «Світ у майбутньому стає таким, яким його формують наші рішення сьогодні». Після цього кожен / кожна отримує 10 хвилин повної тиші для індивідуальної роботи. Учні / учениці обирають одне ключове рішення, прийняте «сьогодні» (технологічне, політичне, економічне, освітнє або особисте), та описують, хто і чому його прийняв. Простежують ланцюг наслідків у короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі. Формують узагальнений образ світу майбутнього як результату цього рішення. Завершують роботу особистою рефлексією, продовжуючи фразу: «Вже сьогодні я беру відповідальність за...», визначаючи конкретну дію, яку готові здійснити.
Модуль 13. Глобальне прогнозування та системний аналіз.			
58	Після опрацювання теми учень / учениця:	Тема 1. Рішення і наслідки: аналіз впливу та прогнозування глобальних процесів.	<i>Вправа-антитеза «Доведи протилежне».</i> Учням / ученицям пропонують твердження: «Я не впливаю на глобальні процеси». Вони

- прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4] - вміє знаходити мотивацію та виявляє гнучкість щодо власної діяльності та досягнення цілей в умовах швидких змін і складнощів [12 СЗО 4.6.2-3] - експериментує з різними комбінаціями ресурсів для втілення своїх ідей у дії [12 СЗО 4.3.1-1 П] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - систематизує соціальну і історичну інформацію (за самостійно обраними критеріями) в таблиці, діаграми, графіки тощо [12 ГІО 4.1.1-1]	Поняття «ефекту впливу» як сукупності прямих, непрямих і відкладених наслідків. Причинно-наслідкові ланцюги у складних системах. Вплив локальних рішень на глобальні процеси. Ефект масштабу, зворотного зв'язку та накопичення змін у часі. Методи аналізу впливу: виявлення ключових акторів, ресурсів, інтересів, обмежень і ризиків. Прогнозування як процес побудови альтернативних сценаріїв розвитку подій на основі даних, тенденцій і системних взаємозв'язків.	мають довести протилежне через конкретний ланцюг дій. Обговорення: чи змінилася позиція учня після вправи? <i>Аналітична вправа «Третя ланка».</i> Учням / ученицям дають просте рішення: «Держава субсидує електромобілі», «Компанія автоматизує виробництво» тощо. Завдання: написати перший наслідок (очевидний); другий (менш помітний); третій (неочікуваний). Після цього учні / учениці обговорюють, чому саме третій наслідок майже ніхто не прогнозує. <i>Прогностична вправа «Каркас майбутнього».</i> Учні / учениці отримують одну глобальну ситуацію (наприклад, масове впровадження AI, зростання кліматичної міграції) і замість того, щоб одразу будувати сценарій, спочатку створюють «каркас системи»: визначають, хто контролює ресурси, які інституції посилюються або слабшають, де виникає напруга, які групи виграють і програють. Після цього лише на основі цієї структури формують прогноз, із розумінням, що точність передбачення залежить не від уяви, а від глибини
---	---	--

			усвідомлення системного каркасу процесів.
59	Після опрацювання теми учень / учениця: - оцінює історичні процеси на основі їх передумов, перебігу і результатів [12 ГІО 4.1.3-1] - визначає різницю між соціальною, культурною і економічною цінністю [12 СЗО 4.6.1-2] - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - систематизує соціальну і історичну інформацію (за самостійно обраними критеріями) в таблиці, діаграми, графіки тощо [12 ГІО 4.1.1-1] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3]	Тема 2. Зворотне прогнозування (backcasting): від бажаного майбутнього до дій сьогодення. Майбутнє як результат свідомого вибору, а не випадкового розвитку подій. Зворотне прогнозування як спосіб мислення, за якого людина, спільнота або держава спочатку визначає, яким світ має стати, а потім крок за кроком вибудовує шлях до цього світу. Відмінність між пасивним очікуванням змін і активним проєктуванням реальності. Роль цінностей, цілей і сміливих рішень у формуванні траєкторії розвитку. Backcasting як інструмент роботи з невизначеністю: як діяти, коли майбутнє ще не існує, але вже впливає на сьогоднішні вибори. Формування здатності бачити себе не об'єктом історії, а її автором. Урахування правових та етичних обмежень у проєктуванні майбутнього: основи міжнародного гуманітарного права, прав	<i>«Архітектори цивілізації».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи та отримують завдання спроектувати одну сферу світу 2050 року (освіта, енергетика, медицина, демократія, міста, інформація) і описати, якою вона має бути, щоб бути справедливою, стійкою і безпечною. Після цього вони будують зворотний план: які інституції, правила, технології і рішення мають з'явитися кожні 5 років, щоб ця система стала можливою. Аналіз запропонованих рішень з позиції відповідності правам людини та основним нормам міжнародного гуманітарного права. <i>«Неможливе – можливе».</i> Учням / ученицям дають глобальну мету, яка здається нереальною (нульові викиди, доступна освіта для всіх, цифрова незалежність, мир у регіоні). Вони не мають права казати «це неможливо». Завдання – знайти системні умови, за яких це стає реальністю, і вибудувати шлях назад до сьогодення. <i>Тренінг «Backcasting: діалог крізь час».</i>

		людини та принципів відповідальності.	Учні / учениці отримують ролі представників різних років (2026, 2030, 2035, 2040, 2045) в одному глобальному сценарії та спільному просторі, де немає часу, та ставлять одне одному запитання про ключові рішення, переломні моменти, пропущені можливості, невдалі траєкторії й успішні прориви («Що ви зробили правильно?», «Чому не зупинили це?», «Коли був останній шанс змінити траєкторію?», «Хто запустив позитивні зміни?», «Де був момент зростання?»), після чого спільно відновлюють зворотний ланцюг подій до сьогодення і формують карту дій, необхідних зараз для стійкого та бажаного майбутнього.
60	Після опрацювання теми учень / учениця: - прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4] - аналізує взаємодію факторів у надзвичайних і небезпечних життєвих ситуаціях [12 СЗО 2.2.1-2] - визначає ймовірну модель розвитку небезпечних ситуацій та їх наслідків	Тема 3. Системні ризики та можливості: як нестабільність формує розвиток світу. Нестабільність як базова характеристика сучасного глобального світу. Кризи, конфлікти, технологічні злами, екологічні загрози та соціальні трансформації як системні процеси, що не руйнують розвиток, а перенаправляють його траєкторію. Поняття системного ризику: взаємопов'язані	<i>Рефлексивна вправа «Хто керує: я чи криза?»</i> Учитель зачитує реальну кризову новину. Учні / учениці письмово фіксують своє перше відчуття та першу думку і бажання. Потім отримують завдання прийняти рішення ще раз, вже без емоції. Порівнюють два варіанти. Аналізують, коли криза керує нами, а коли – навпаки. <i>Інтерактивний кейс-розбір «Збій та інновації».</i>

природного, техногенного, соціального і воєнного характеру на основі встановлення причинно-наслідкових зв'язків [12 СЗО 2.2.2-1] - систематизує соціальну і історичну інформацію (за самостійно обраними критеріями) в таблиці, діаграми, графіки тощо [12 ГІО 4.1.1-1] - визначає ймовірні ризики в умовах невизначеності [12 СЗО 2.1.1-2]	загрози, що поширюються між різними сферами. Нестабільність як джерело інновацій, оновлення і структурних змін. Поняття «вікна можливостей» у періоди криз. Роль адаптивності, гнучкості та стратегічної далекоглядності у перетворенні ризиків на ресурси розвитку.	Учні / учениці отримують нейтральну стартову подію (наприклад, збій цифрової платформи, порушення логістики, різке подорожчання ресурсу або відмова сервісу) і по черзі додають реальні наслідки для економіки, роботи, освіти, медицини та повсякденного життя, вибудовуючи каскадний ланцюг системного збою, після чого в другому колі на кожному етапі пропонують нові рішення, технології або правила, що можуть зупинити руйнування і перетворити кризу на джерело інновацій і розвитку. <i>Аналітична вправа «Непомітна турбулентність світу».</i> Учні / учениці отримують добірку на перший погляд не пов'язаних між собою фактів із різних років (трансформація освітніх підходів, роботи, споживання, комунікації, появи нових платформ, зникнення професій тощо) і поступово поєднують їх у прихований ланцюг трансформацій, аналізуючи, як малопомітні зрушення накопичуються, створюють нестабільність і змінюють світ задовго до того, як людство помічає, що реальність навколо уже стала іншою.
---	--	--

61	Після опрацювання теми учень / учениця: - систематизує соціальну і історичну інформацію (за самостійно обраними критеріями) в таблиці, діаграми, графіки тощо [12 ГЮ 4.1.1-1] - досліджує необхідність навчання впродовж життя для професійного розвитку [12 СЗО 4.1.1-2 П] - узагальнює контрверсійні судження і оцінки минулого, сучасних суспільних процесів для формулювання власних висновків та аргументації [12 ГЮ 4.3.2-2] - характеризує вплив технологій на життя людини та суспільства в минулому і тепер [12 ГЮ 6.3.1-5] - оцінює переваги і ризики ідей для вирішення екологічних, економічних, соціальних завдань державного та/або глобального рівня [12 ГЮ 6.2.1-3] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі	Тема 4. Дебати. Мислення в добу AI: трансформація людства. Глобальні сценарії. AI-аналіз ризиків і наслідків. Як постійна взаємодія з AI змінює спосіб, у який люди аналізують інформацію та приймають рішення? Чи стає мислення глибшим? Чи може залежність від алгоритмічних рекомендацій поступово зменшити здатність людини до самостійного стратегічного мислення і чому? Як змінюється уявлення про істину і знання в час, коли відповідь першою формує машина? Яким може стати світ через 20-30 років, якщо AI стане основним інструментом прогнозування і стратегічного планування на глобальному рівні? Чи здатен AI повноцінно оцінити довгострокові ризики, якщо частина соціальних, культурних і етичних факторів не піддається точному вимірюванню? Хто повинен нести відповідальність за рішення, ухвалені на основі алгоритмічного аналізу?	<i>Дебатна вправа «Мислення під впливом алгоритмів».</i> Учні / учениці поділяються на дві команди: одна аргументує, що взаємодія з AI робить мислення глибшим, системнішим і ефективнішим, інша – що вона знижує самостійність, критичність і стратегічну автономію людини. Команди використовують приклади з освіти, медіа, роботи та повсякденного життя, після чого незалежна група фіксує, як змінюється уявлення про істину, знання і відповідальність у цифровому середовищі. <i>Аналітично-дебатна вправа «Прогноз як основний вплив».</i> Учні / учениці отримують один спільний опис світу, у якому ключові рішення ухвалюються на основі AI-прогнозів, після чого кожна група письмово формулює три наслідки такого підходу (позитивні й негативні), передає їх іншій групі для критики, доповнення або заперечення, потім переглядає власну позицію з урахуванням отриманих зауважень і формує фінальний висновок про те, як змінюється суспільство, коли AI-прогноз стає основою дій. <i>Експеримент-рефлексія «Президент-алгоритм».</i>
----	--	--	--

	[12 ГІО 6.3.1-3] - ставить чіткі цілі щодо власного майбутнього та вибудовує стратегії досягнення їх [12 СЗО 4.6.2-1]		Учням / ученицям пропонують сценарій, у якому країна планує передати частину президентських повноважень (або всі) системі штучного інтелекту, після чого кожен / кожна письмово голосує. Далі клас отримує кілька реальних політичних і соціальних кейсів (економічна криза, міграційна хвиля, протест, міжнародний конфлікт), і учень / учениця або група виступає в ролі АІ-президента, пропонуючи рішення на основі заданих критеріїв. Після кожного кейсу клас аналізує, як це рішення впливає на різні сфери системи, фіксує ризики та побічні ефекти, та відбувається друге голосування. Учні / учениці обговорюють, які системні зв'язки та наслідки вплинули на їхнє бачення ситуації.
62	Після опрацювання теми учень / учениця: - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - моделює варіанти власної участі в розв'язанні проблем державного та/або глобального рівня [12 ГІО 6.2.1-3 П]	Тема 5. Моя роль у світі: мислення «зсередини системи» та відповідальне громадянство. Людина як активний елемент глобальних систем. Усвідомлення власної участі у формуванні процесів розвитку на локальному, національному та світовому рівнях.	<i>Тренінг «Точка спостереження».</i> Учень / учениця формує власну «позицію спостерігача»: з якої точки він / вона хоче дивитися на світ через 10 років (приклади цих точок: наука, політика, технології, аналітика, освіта, бізнес, культура) і описує, які знання, доступ і мислення потрібні для цього.

- аналізує, визначає та узагальнює рівні конкретних ризиків у професійній діяльності для власного здоров'я, безпеки та добробуту, а також для здоров'я, безпеки та добробуту інших осіб [12 СЗО 2.2.1-1 П] - досліджує необхідність навчання впродовж життя для професійного розвитку [12 СЗО 4.1.1-2 П] - прогнозує розвиток історичних і суспільних явищ і процесів [12 ГІО 6.3.1-4] - аналізує взаємодію факторів у надзвичайних і небезпечних життєвих ситуаціях [12 СЗО 2.2.1-2] - ставить чіткі цілі щодо власного майбутнього та вибудовує стратегії досягнення їх [12 СЗО 4.6.2-1]	Мислення «зсередини системи» як здатність бачити не лише зовнішні події, а й власну позицію, вплив, обмеження та можливості в межах суспільних структур. Взаємозв'язок особистих рішень, громадянської позиції та глобальних наслідків. Вплив повсякденних виборів на майбутнє суспільства. Відповідальне громадянство. Інтеграція знань і навичок модуля у власну життєву стратегію та громадянську позицію.	<i>Вправа «Системний маршрут».</i> Учні / учениці отримують аркуш із намальованою «картою» з п'яти зон: інформація, гроші, навчання, технології, соціальні зв'язки. Кожен / кожна позначає стрілками, як він / вона щодня рухається між цими зонами (де бере новини, як витрачає кошти, як навчається, чим користується, з ким спілкується), потім у групах учні / учениці порівнюють свої маршрути, знаходять спільні й різні точки впливу. Підсумок: клас обговорює, де система найбільше формує їхні рішення і де в них залишається простір для власного вибору та впливу. <i>Рефлексивно-аналітична вправа «Погляд з орбіти».</i> Вправа спрямована на розвиток системного мислення та вміння аналізувати глобальні процеси як взаємопов'язані системи. Учитель пропонує уявити, що учні / учениці – аналітики, які спостерігають за Землею з орбіти протягом 24 годин, фіксуючи не окремі події, а приховані потоки грошей, інформації, енергії, людей, ідей, впливу та страхів, визначаючи, де саме накопичується напруга, де формуються центри влади, а
--	--	--

			де – невидимі зони вразливості, після чого кожен / кожна створює власну карту цих процесів і знаходить у ній своє місце. У процесі виконання вправи учні / учениці ідентифікують ключові потоки ресурсів, інформації та ризиків, а також встановлюють взаємозв'язки між ними. Оцінювання здійснюється за здатністю учнів / учениць: виявляти взаємозв'язки між процесами; пояснювати причинно-наслідкові зв'язки; аргументувати зроблені висновки.
--	--	--	--

Модуль 14. Глобальне лідерство.

63	Після опрацювання теми учень / учениця: - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2] - формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГІО 4.2.1-1 П] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і	Тема 1. Принципи ефективної комунікації та етика компромісу у глобальній взаємодії. Глобальна комунікація як основа співпраці між державами, культурами, організаціями та спільнотами в умовах взаємозалежного світу. Принципи ефективної комунікації у глобальному середовищі: уважність до контексту, повага до відмінностей, здатність слухати. Етика компромісу як одна з ключових компетентностей	<i>Рольова вправа «Що сказано, а що – почуто?»</i> Учні / учениці отримують завдання: написати коротке звернення до міжнародної аудиторії з пропозицією співпраці. Потім роботи анонімно обмінюються між групами, які читають їх з позиції «іншої країни» та записують, що викликає недовіру, нерозуміння або образу. Учні / учениці бачать, як їхній текст сприйняли. Обговорення: чому повідомлення були сприйняті саме так?
----	--	--	--

	пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2] - формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГІО 3.2.1-1]	глобального лідера. Компроміс як інструмент збереження стабільності, довіри та довгострокової співпраці. Усвідомлення меж допустимих поступок і відповідальності за їхні наслідки. Комунікація в умовах конфлікту, кризи та інформаційної напруги. Вплив емоцій, маніпуляцій, стереотипів і медіа на процес досягнення домовленостей.	<i>Групова вправа «Сила стереотипів».</i> Учні / учениці отримують нейтральний опис міжнародної ситуації. Вони формують свою оцінку. Далі клас ділиться на дві частини; кожна отримує додаткову інформацію, побудовану на протилежних стереотипах щодо тієї ж ситуації (наприклад: «вони завжди агресивні» / «вони завжди жертви»). Групи обговорюють ситуацію окремо, формують позицію і презентують її класу. Формування висновку: як стереотипи змінюють сприйняття на особистому та глобальному рівнях. <i>Рефлексивна кейс-вправа «Компроміс і втрата».</i> Клас працює з уявною ситуацією, у якій будь-яке рішення має негативний наслідок (наприклад: рятуємо одну сферу – шкодимо іншій). Завдання: визначити, яку втрату учні / учениці готові прийняти і чому. Кожна група формулює своє компромісне рішення. Обговорення: відчуття: чим було поступитися найскладніше? Рефлексивний аналіз.
64	Після опрацювання теми учень / учениця:	Тема 2. Міжкультурне лідерство: управління	<i>Кейс-проект «Лідерство в глобальній компанії».</i>

- характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П] - визначає різницю між соціальною, культурною і економічною цінністю [12 СЗО 4.6.1-2] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - демонструє готовність виконувати різні командні ролі і завдання, об'єктивно оцінює власні сильні сторони, вміння, здібності щодо результативності командної роботи, зважаючи на обставини [12 СЗО 4.7.1-3]	різноманіттям у глобальних компаніях. Як міжнародні компанії будують ефективні мультикультурні команди та формують лідерство? Вивчення практик глобальних організацій щодо побудови довіри, комунікації та спільних стандартів роботи. Розвиток системного мислення лідера як уміння бачити взаємозв'язки між людьми, культурою, цілями компанії та глобальними процесами й ухвалювати рішення з урахуванням довгострокових наслідків. Формування здатності оцінювати лідерські моделі та адаптувати їх до роботи в міжнародному середовищі.	Учні / учениці працюють з прикладом Google або Microsoft (або іншої, на вибір) і аналізують, як у цій компанії поєднуються різні культури, стилі роботи та цінності, які механізми довіри й комунікації використовує керівництво, де виникають ризики непорозумінь і як лідери перетворюють різноманіття на конкурентну перевагу, після чого формують власні висновки про ефективну модель міжкультурного управління. <i>Рольова вправа «Міжнародна рада директорів».</i> Учні / учениці моделюють засідання керівництва міжнародної компанії. Завдання: представляти інтереси різних регіонів; узгодити спільну стратегію; подолати культурні розбіжності. <i>Рефлексивна вправа-моделювання «Я можу. Я хочу?»</i> Учні / учениці отримують реальний сценарій: у міжнародній команді виникла складна ситуація (конфлікт культур, зрив термінів, репутаційний ризик), і саме вони мають найбільше інформації та впливу, щоб її вирішити, але формально не зобов'язані брати
---	--	--

			відповідальність. Кожен / кожна обирає позицію: втрутитися і взяти лідерство, залишитися осторонь або передати відповідальність іншому. Потім учні / учениці письмово аналізують, що вони виграють і що втрачають залежно від цього вибору, як це вплине на команду, систему, них самих, і формулюють висновок щодо причин і наслідків свого вибору.
65	Після опрацювання теми учень / учениця: - обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГІО 6.3.1-3] - досліджує вибір матеріальних і культурних цінностей і критично оцінює їх вплив на здоров'я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.5.1-3] - досліджує та презентує можливості для перетворення ідей в особисту, соціальну і професійну діяльність	Тема 3. Лідерство в різноманітні світу: як керувати в умовах різних правил. Глобальні команди як основна форма створення рішень у сучасному світі. Робота людей з різними культурними кодами, стилями мислення та цінностями як необхідність для глобального лідера. Лідерство не через контроль, а через довіру та координацію. Здатність поєднувати відмінності без втрати ідентичності. Побудова спільних правил: як формуються стандарти взаємодії та в мультикультурних командах.	<i>Рольова вправа «Лідер / лідерка мовчить».</i> Учень / учениця на певний час стає координатором групи, але не має права говорити. Він / вона може лише письмово ставити короткі запитання. Команда виконує складне завдання, орієнтуючись лише на взаємне розуміння. Після вправи клас аналізує вплив на відповідальність на взаємну довіру умов відсутності контролю. <i>«Довіра чи обережність?»</i> Групи одночасно працюють над частинами одного спільного глобального проєкту, не знаючи повного плану інших. Кожна група регулярно отримує можливість або поділитися інформацією, або приховати її для власної вигоди, при цьому

	[12 СЗО 4.6.2-1 П] - демонструє готовність виконувати різні командні ролі і завдання, об'єктивно оцінює власні сильні сторони, вміння, здібності щодо результативності командної роботи, зважаючи на обставини [12 СЗО 4.7.1-3] - досліджує необхідність навчання впродовж життя для професійного розвитку [12 СЗО 4.1.1-2 П]		не знаючи, як саме вчинять інші. Наприкінці відкривається повна картина, і клас аналізує, як дрібні рішення про відкритість, обережність чи недовіру поступово створили або зруйнували спільний результат. <i>Рефлексивна вправа «Лідер і виклики».</i> Учні / учениці об'єднуються у групи й працюють над спільним міжнародним проектом. Кожен / кожна по черзі стає лідером / лідеркою команди. Учитель поетапно раптово вводить нові умови: зміну дедлайну, суперечливу інформацію, культурне непорозуміння, втрату ресурсу тощо. Лідер / лідерка має швидко адаптувати команду. Після кожної зміни група фіксує, що допомогло втримати єдність, а що створило напругу. Формулюється висновок, які риси лідера / лідерки найважливіші для втримання балансу в складних умовах.
66	Після опрацювання теми учень / учениця: - формулює питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГЮ 3.2.1-1]	Тема 4. Критичне мислення як інструмент відповідального лідерства. Критичне мислення як основа прийняття зважених рішень у складних і	<i>Рольовий квест «Інформаційна атака».</i> Клас перетворюється на керівну команду міжнародної організації. З'являється новина, що може зруйнувати репутацію компанії (фейкове

- розуміє і аналізує інформацію, записану (передану) в різний спосіб, виявляє приховану та очевидну інформацію [12 СЗО 4.2.1-3] - оцінює власну громадянську позицію, стереотипи, упередження і чинники впливу на їх формування [12 ГЮ 5.1.1-2 П] - обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГЮ 4.2.2-2]	невизначених умовах глобального світу. Уміння аналізувати інформацію, відрізняти факти від інтерпретацій, виявляти маніпуляції та приховані інтереси. Роль критичного мислення у формуванні лідерської відповідальності: усвідомлення наслідків власних рішень для команди, організації та суспільства. Розвиток здатності ставити запитання до джерел, аргументів і власних переконань як умови етичного та стратегічного лідерства. Формування навички ухвалювати рішення на основі аналізу, цінностей і системного бачення.	розслідування, витік даних). Учні / учениці отримують різні пакети інформації: частково правдиві факти, маніпулятивні інтерпретації, емоційні реакції медіа, внутрішні звіти. Завдання: відокремити факти від припущень, виявити джерело маніпуляції та ухвалити публічне рішення. Якщо команда помиляється, учитель додає наслідки (втрата довіри, фінансові ризики тощо). <i>Рольова симуляція «Лідер / лідерка, який / яка сліпо довіряє».</i> Один / одна учень / учениця стає керівником, інші – його / її команда. Лідер / лідерка отримує швидкі «поради» від різних джерел (радник, медіа, конкурент, соцмережі), але не має часу перевіряти їх. Він / вона мусить одразу ухвалювати рішення. Після кількох раундів клас аналізує, які рішення були емоційними, які – нав'язаними, а які – зваженими. Потім той самий сценарій проходить з іншим лідером / лідеркою, який / яка має право перевіряти «поради». Результати порівнюються. <i>Інтерактивна вправа «Лідерство починається з мислення».</i>
--	---	--

			Учням / ученицям пропонують ситуацію зі шкільного життя (конфлікт у команді, поширення чуток тощо). Вони швидко записують своє перше рішення. Потім учитель ставить серію запитань («На чому ґрунтується твоя впевненість?», «Які припущення ти зробив?», «Чию позицію ти не врахував?», «Які можуть бути довгострокові наслідки?»). Після цього учні / учениці мають право змінити рішення. Обговорення та аналіз.
67	Після опрацювання теми учень / учениця: - характеризує вплив технологій на життя людини та суспільства в минулому і тепер [12 ГІО 6.3.1-5] - розуміє і аналізує інформацію, записану (передану) в різний спосіб, виявляє приховану та очевидну інформацію [12 СЗО 4.2.1-3] - виявляє і оцінює інформаційні маніпуляції і пропаганду, ідентифікує упереджені погляди і припущення у джерелах інформації [12 ГІО 3.2.2-2]	Тема 5. Лідерство та AI: чи змінюється роль лідера в епоху технологій? Як штучний інтелект допомагає керівникам бачити більше інформації, швидше аналізувати ситуації та прогнозувати наслідки рішень у бізнесі, політиці й суспільному житті? Як змінюється роль лідера, коли поруч є «розумна система»: що можна довірити алгоритмам, а що завжди має залишатися за людиною? Як поєднувати логіку машин, людський досвід і цінності, щоб ухвалювати справедливі,	<i>Рольове моделювання «Авторитет лідера та довіра до AI».</i> Учні / учениці аналізують ситуацію: у команді всі починають більше довіряти прогнозам AI, ніж словам керівника. Рішення лідера / лідерки постійно порівнюють з алгоритмом. Потім учитель вводить нові елементи: моральну дилему, людський фактор, непередбачувану подію, конфлікт інтересів, тиск громадськості. Після кожного етапу групи мають вирішити, чийї позиції вони тепер більше довіряють (алгоритму чи лідеру) і пояснити, чому. Підсумок: клас спільно формує «карту авторитету» (з яких якостей і

	- обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2] - формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГІО 4.2.1-1 П]	далекоглядні й безпечні рішення? Формування вміння працювати з технологіями як із партнером, а не заміною мислення, зберігаючи лідерську відповідальність за наслідки.	дій складається довіра до лідера). <i>Гра «Кнопка рішення».</i> Учням / ученицям пропонують уявити, що лідер / лідерка має кнопку: якщо її натиснути, АІ ухвалює рішення швидше, точніше і без емоцій. Але після цього саме ви публічно відповідаєте за наслідки. Учням / ученицям пропонують серію ситуацій (криза, конфлікт, економічний ризик, соціальна напруга). У кожній вони мають вирішити: натиснути кнопку чи взяти рішення на себе, і пояснити, чому. Після кожного раунду клас обговорює: «У який момент стало страшно?», «Чи можна бути лідером, ховаючись за алгоритмом?». Формулювання висновку щодо відповідальності за рішення. <i>Рефлексія «Особиста межа».</i> Учням / ученицям пропонують завершити письмово три фрази: «Я довіряю АІ, коли...», «Я ніколи не перекладу на АІ...», «Як лідер я відповідаю за...» Відповіді не зачитуються.
68	Після опрацювання теми учень / учениця: - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів	Тема 6. «Я – лідер»: презентація власної ідеї та системне бачення	<i>Вправа «Створюючи проєкт».</i> Учень / учениця створює «карту свого проєкту», у якій показує: проблему, яку

	громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГЮ 6.3.1-3] - формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П] - обґрунтовує власні судження, висновки, оцінки [12 ГЮ 4.2.2-2] - демонструє вміння самопрезентації і використання тактик ефективної комунікації під час співбесіди та ділової комунікації [12 СЗО 4.4.1-1 П] - визначає цінності та потреби, пов'язані з різними сферами життя, саморозвитку і самореалізації для створення моделі власного майбутнього [12 СЗО 4.6.1-1]	можливостей свого проєкту. Перехід від аналізу глобальних процесів до створення власної ініціативи. Усвідомлення себе як автора і відповідального носія ідей у складному світі взаємопов'язаних систем. Формування вміння бачити свій проєкт у ширшому контексті: економічному, соціальному, технологічному, культурному та етичному. Оцінювання можливостей, ризиків і довгострокових наслідків власних рішень. Розвиток здатності чітко презентувати ідею, аргументувати її цінність, відповідати на запитання і приймати зворотний зв'язок як інструмент зростання. Перехід від ролі учня до ролі ініціатора змін.	вирішує ідею, зацікавлені сторони, ресурси, можливі ризики, вплив на різні сфери та довгострокові наслідки, після чого отримує запитання від однокласників і доопрацьовує проєкт з урахуванням системного аналізу. <i>Мініпроєкт «Моє лідерське рішення».</i> Учні / учениці презентують на рівні класу власну ініціативу як відповідь на реальний глобальний або соціальний виклик, демонструючи системне бачення, етичну позицію, здатність поєднувати різні інтереси та брати відповідальність за наслідки, після чого беруть участь у в обговоренні.
Модуль 15. Соціальна ініціатива.			
69	Після опрацювання теми учень / учениця: - експериментує з різними комбінаціями ресурсів для втілення своїх ідей у дії	Підсумковий проєкт: соціальний стартап «Розумію, дію, впливаю». Соціальна ініціатива як форма активної громадянської позиції.	<i>Практична вправа «Запуск ініціативи».</i> Команди (або учні / учениці індивідуально) деталізують свій соціальний стартап: визначають проблему, цільові

[12 СЗО 4.3.1-1 П] - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П] - досліджує необхідність навчання впродовж життя для професійного розвитку [12 СЗО 4.1.1-2 П] - досліджує вибір матеріальних і культурних цінностей і критично оцінює їх вплив на здоров'я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.5.1-3] - визначає цінності та потреби, пов'язані з різними сферами життя, саморозвитку і самореалізації для створення моделі власного майбутнього [12 СЗО 4.6.1-1] - висловлює аргументовану думку щодо різних аспектів громадсько-політичного життя в Україні та світі [12 ГЮ 6.3.1-3] - досліджує та презентує можливості для перетворення ідей в особисту, соціальну і професійну діяльність [12 СЗО 4.6.2-1 П]	Перетворення глобальних і локальних проблем на практичні проєктні рішення. Проєктне мислення: від аналізу потреб – до реалізації і впливу. Аналіз напрямків проєктів, які були б актуальними в сучасному світі та майбутньому (архітектура уваги, логіка впливу, невидима влада даних, пастки систем, орбітальний погляд, майбутні дилеми (проблеми, які ще не усвідомлені більшістю). Аналіз прикладів тем проєктів, заснованих на глобальному розумінні процесів («Як алгоритми формують страх і довіру», «Чому люди знають про проблеми, але не діють», «Як емоційний контент керує благодійністю», «Як «вподобайки» формують ідентичність», «Чому агресія стає нормою в цифровому середовищі», «Як цифри створюють ілюзію об'єктивності», «Хто реально керує увагою суспільства», «Як формується культура мовчання», «Чому фейки поширюються швидше за факти», «Як страх впливає на політичний вибір» тощо). Як перевести дані риторичні теми в	групи, партнерів, ресурси, ризики, канали впливу та можливості масштабування. Під час вибору ідеї стартапу учні / учениці мають відповісти собі на запитання: «Яку систему більшість людей не помічає?» (алгоритми, інфополя, рейтинги, страхи, економічні стимули, культурні шаблони, логіка ринку, логіка соцмереж); «Де люди діють автоматично, не думаючи?» (кому довіряють, чого бояться, за ким ідуть); «Хто реально керує рішеннями?»; «Що буде, якщо цю систему зробити видимою?». Впровадження ініціативи та її презентація (публічний виступ у форматі конференції на рівні школи / громади / регіону / держави / міжнародному) з оцінкою ідеї, системних зв'язків, очікуваного впливу і власної відповідальності. Рефлексія навчального поступу: учні / учениці оцінюють, як змінилося їхнє мислення, здатність аналізувати глобальні процеси та приймати рішення, визначають власні сильні сторони та подальші освітні цілі. <i>Вправа-рефлексія «Зворотний шлях: від дії – до розуміння».</i> Після роботи над стартапом учні / учениці аналізують уже створену ініціативу і
--	---	--

	- демонструє вміння самопрезентації і використання тактик ефективної комунікації під час співбесіди та ділової комунікації [12 СЗО 4.4.1-1 П]	практичну площину (наприклад, створення сайту «Боротьба з фейками» та його поширення тощо). Формування відповідальності за наслідки діяльності. Розвиток лідерства, командної роботи та публічної комунікації.	повертаються «назад»: визначають, які переконання, знання, страхи, цінності та досвід привели їх до саме такого рішення. Вони фіксують, як змінилося їхнє мислення за час курсу і які внутрішні установки стали основою дії. Роблять висновок, як схема курсу «розумію – обираю – впливаю» вплинула на їхнє мислення.
--	---	--	--

Прикінцеві положення

Методичні підходи

Досягнення очікуваних результатів навчання забезпечується через поєднання аналітичної, дослідницької, проєктної та рефлексивної діяльності здобувачів освіти. Особлива увага приділяється розвитку навичок аргументації, роботи з інформацією, моделювання та прийняття рішень у ситуаціях невизначеності.

Освітній процес передбачає поступове ускладнення завдань, інтеграцію міжпредметних зв'язків та застосування знань у реальних і змодельованих ситуаціях.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти здійснюється відповідно до чинних нормативних документів Міністерства освіти і науки України та принципів компетентнісного підходу. Воно спрямоване не лише на перевірку засвоєння знань, а й на визначення рівня сформованості аналітичного, системного та прогностичного мислення, уміння працювати з інформацією та аргументовано відстоювати власну позицію.

Під час оцінювання враховуються:

- **результати навчально-пізнавальної діяльності** (розуміння ключових понять і процесів; уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; здатність до системного аналізу та прогнозування);

- **участь у проєктній і дослідницькій діяльності** (якість формулювання проблеми; добір і критичний аналіз джерел; логіка структурування матеріалу; обґрунтованість висновків; практична складова проєкту);
- **рівень сформованості ключових і предметних компетентностей** (критичне мислення, інформаційна грамотність, міжкультурна компетентність, уміння працювати в команді, стратегічне планування);
- **здатність до аргументації, рефлексії та співпраці** (уміння формулювати власну позицію, використовувати докази, враховувати альтернативні точки зору, здійснювати самооцінювання й взаємооцінювання).

Форми оцінювання

Поточне оцінювання

- усні відповіді та участь у дискусіях;
- аналітичні мініесе;
- робота з кейсами;
- аналіз джерел інформації;
- створення ментальних карт, схем, моделей;
- виконання практичних і творчих завдань;
- участь у рольових та стратегічних симуляціях.

Тематичне оцінювання

- письмові аналітичні роботи;
- презентації індивідуальних або групових проєктів;
- захист дослідницьких завдань;
- дебати та публічні виступи;
- портфоліо виконаних робіт за модулем.

Наприкінці тем або модулів можуть використовуватися діагностувальні роботи (аналітичні завдання, кейси, мініпроєкти), спрямовані на визначення рівня сформованості ключових умінь.

Підсумкове оцінювання

- комплексна дослідницька робота;
- сценарне моделювання глобальної проблеми;
- захист індивідуального або групового проєкту;
- публічна презентація результатів (форум, конференція, симуляція).

Методи оцінювання

- спостереження за навчальною діяльністю;
- аналіз виконаних завдань;
- критерійне оцінювання за визначеними рубриками;
- самооцінювання та взаємооцінювання;
- експертне оцінювання під час проєктного захисту;
- рефлексивні письмові роботи.

Формувальне оцінювання

Формувальне оцінювання застосовується системно протягом усього навчального процесу та має на меті підтримку розвитку учнівства. Воно передбачає:

- надання індивідуального зворотного зв'язку;
- визначення сильних сторін і зон розвитку;
- уточнення навчальних цілей;
- корекцію стратегії навчання;
- ведення рефлексивних щоденників або аналітичних нотаток.

Формувальне оцінювання сприяє усвідомленню учнями власного прогресу, розвитку відповідальності за результат і здатності до самостійного вдосконалення.

Підсумкове оцінювання

Підсумкове оцінювання здійснюється наприкінці теми, модуля або курсу та визначає рівень досягнення програмних результатів навчання.

Особлива увага приділяється:

- глибині аналізу глобальних процесів;

- логічності аргументації;
- здатності інтегрувати знання з різних сфер;
- умінню моделювати альтернативні сценарії розвитку подій;
- відповідальності за висловлену позицію.

Орієнтовні критерії оцінювання проєктної та дослідницької діяльності:

- глибина розуміння та аналізу проблеми;
- здатність встановлювати причинно-наслідкові та системні зв'язки;
- обґрунтованість висновків і аргументації;
- використання різних джерел інформації та їх критичний аналіз;
- логічність структури та чіткість представлення результатів;
- самостійність виконання та креативність підходів.

Оцінювання в межах курсу «Глобальне мислення» має стимулювальний характер і спрямоване на розвиток самостійного, системного та відповідального мислення, необхідного для активної участі у сучасному глобальному суспільстві.

Для реалізації курсу доцільно використовувати цифрові інструменти для роботи з інформацією, створення презентацій, візуалізації даних і моделювання (зокрема онлайн-сервіси для побудови схем, ментальних карт, спільної роботи та аналізу інформації).

Рекомендовані джерела

Нормативно-правові документи

1. Державний стандарт профільної середньої освіти : затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851. Київ, 2024.
2. Концептуальні засади реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї) : затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2024 р. № 1451. Київ, 2024.

3. Типова освітня програма для 10–12 класів закладів загальної середньої освіти : затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 26 травня 2025 р. № 765. Київ, 2025.
4. Освіта для сталого розвитку : методичні рекомендації / Міністерство освіти і науки України. Київ, 2023.

Рекомендована література

5. Anoshkova T. Concept of global competence and its main components // Theoretical and Methodical Problems of Children and Youth Education. 2021. No. 25, Book 1. URL: <https://ojs.ipv.org.ua/index.php/journal/article/view/89/90>
6. El-Sayed A., Martinez S. The influence of global competency frameworks on 21st-century skill development in secondary education // IJERI: Innovative Journal of Educational Research and Insights. 2025. Vol. 2, No. 1. P. 12–20.
7. Global competencies (Deep Learning) // Rochester Community Schools. URL: <https://www.rochester.k12.mi.us/academics/curriculum/deep-learning/global-competencies>
8. Nair S., Nair P., Nair D. Understanding students' perspectives on global competencies: A comprehensive analysis // Journal of Information Systems Engineering and Management. 2025. Vol. 10, No. 41s. URL: <https://www.jisem-journal.com/>
9. PISA 2018 Global Competence: A Handbook. Paris: OECD Publishing, 2018. URL: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/global-competence/Handbook-PISA-2018-Global-Competence.pdf>
10. Reimers F. Global competency is imperative for global success // The Chronicle of Higher Education. 2009. January 30.
11. Солодка А. Глобальна компетентність як імператив XXI століття // International Science Journal of Education and Linguistics. 2024. Vol. 3, No. 2. P. 8–18.